

SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS 2003

UNESCO

YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestö Unesco (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) perustettiin vuonna 1945. Perussääntönsä mukaisesti sen tehtävänä on "myötävaikuttaa rauhan ja turvallisuuden ylläpitämiseen edistämällä kansojen välistä yhteistyötä kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin avulla". Unesco on yksi YK:n erityisjärjestöistä. Erityisjärjestöt ovat itsenäisiä kansainvälisiä järjestöjä, joilla on omat jäsenvaltionsa, omat päätösvaltaiset ja toimeenpaneuvat elimensä sekä oma budjettinsa. Unescon peruskirjan allekirjoitti vuonna 1946 yhteensä kaksikymmentä valtiota. Vuoden 2003 lopussa järjestöön kuului 190 jäsenmaata.

Unescon toimialat ovat kasvatus, luonnontieteet, humanistiset ja yhteiskuntatieteet, kulttuuri (johon lukeutuu myös maailman kulttuuri- ja luonnonperintö) sekä viestintä mukaan lukien kirjastot, arkistotoimi ja informatiikka. Unescon päämaja sijaitsee Pariisissa. Järjestön kotisivun osoite on <http://www.unesco.org>.

Unescon kauden 2004–2005 ohjelman ensisijaiset toimialaiset prioriteetit ovat YK:n vuosituhatjulistuksen toteuttamisen kannalta merkittävä Koulutus kaikille -prosessi (Education for All, EFA), tieteen ja teknologian eettiset ulottuvuudet, kulttuuridiversiteetti ja kulttuurien välien dialogi sekä pääsy tietoon.

Unesco oli ensimmäinen kansainvälisen sivistisyhteistyön järjestö, joka avautui Suomelle toisen maailmansodan jälkeen. Suomi liittyi Unescoon kymmenen vuotta järjestön perustamisen jälkeen vuonna 1956, jolloin jo muun muassa kaikki muut Pohjoismaat olivat jäseniä. Silloinen Suomen Lontoon-suurlähettiläs Sakari Tuomioja talletti Ison-Britannian ulkoministeriöön hyväksymisasiakirjat ja allekirjoitti Unescon perussäännön lokakuun 10. päivänä 1956. Liittyminen tapahtui Lontoossa YK:n peruskirjan mukaisesti. Vuotta aikaisemmin Suomi oli hyväksytty Yhdistyneiden kansakuntien jäseneksi. Unescon ja jäsenmaiden välisinä yhteistoiminta-eliminä toimivat suurimmassa osassa jäsenmaita kansalliset Unesco-toimikunnat.

Kansalliset toimikunnat ovat Unescon erityispiirre YK-järjestelmässä. Unesco on ainoa YK-järjestö, jolla on kansallisten toimikuntien muodostama verkosto tukena. Ne luovat ainutlaatuisen globaalien verkoston järjestön ja jäsenmaiden välille. Useimmilla jäsenmailla on lisäksi pysyvä edustusto Unescossa. Myös edustustot toimivat linkkinä Unescon ja jäsenmaiden välillä.

Heti Suomen liittymisen jälkeen asetettiin opetusministeriön alaisuuteen Suomen Unesco-toimikunta, jonka tehtävänä on avustaa valtioneuvostoa Unescon toimintaan liittyvien kysymysten valmistelussa ja hoidossa. Toimikunnan jäsenet edustavat järjestön eri toimialoja ja sen kautta saatetaan koulutus-, tiede-, kulttuuri- ja viestintäalan suomalaiset asiantuntijat Unescon maailmanlaajuisten verkostojen yhteyteen. Toimikunnan tehtäviin kuuluu myös viestittää kuvaa suomalaisista opetus-, kulttuuri- ja viestintäaloista Unescolle ja sen kautta erityisesti järjestön jäsenmaille muissa maanosissa. Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristötehtäviä hoidetaan virkatyönä opetusministeriön kansainvälisten asiain sihteeristössä.

Kannen symboli liittyy YK:n makeanveden vuoden teemaan. Lisätietoja aiheesta on toimintakertomuksen sivulla 9 sekä osoitteessa <http://www.wateryear2003.org>.

SISÄLLYSLUETTELO

1. Johdanto 2

2. Suomen Unesco-toimikunta Toimikunnan nimitys 4

3. Toiminta 6

3.1. Kasvatus 6

Unesco-toimikunnan kasvatustyöryhmä
Unesco-oppituolit
Kulttuurien väliseen ymmärtämiseen
kasvattaminen ja kouluttaminen, Jyväskylän
yliopisto
Globaalin e-oppimisen Unesco-professori,
Tampereen yliopisto
Unesco-kouluverkosto 50 vuotta
Suomen Tammi
Filosofian päivä 20.11.2003

3.2. Tieteet 9

Veden vuodesta veden vuosikymmeneen,
dosentti Olli Varis, Teknillinen korkeakoulu
Kansainvälinen vesiohjelma IHP 2003, *johtava*
tiedeasiantuntija Risto Andberg, Suomen
Akatemia
Science Technology and Innovation Policy -semi-
naari eduskunnassa 13.–14.1.2003
Yhteiskuntatieteellinen ohjelma MOST

3.3. Kulttuuri 12

Maailmanperintö
Maailmanperintöasiain neuvottelukunta
Aineeton kulttuuriperintö ja kulttuurinen
moninaisuus
Arts in Education –prosessi, *Tintti Karppinen,*
Finnish Drama/Theatre Education Association

3.4. Viestintä 15

Kansainvälisen viestinnän kehitysohjelma IPDC,
professori Ullamaija Kivikuru, Svenska social-
och kommunalhögskolan vid Helsingfors
universitet
Unescon Information for All -ohjelma IFAP
Tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS (World
Summit on the Information Society), *lähetystö-*
neuvos Timo Heino, ulkoasiainministeriön
edustaja Unesco-toimikunnassa

4. Unescon yleiskokous 2003 20

Vuosi 2003, yleiskokousvuosi
Yleiskokouksen keskusteluista ja päätöksistä
Suomen jäsenyys Unescon ohjelmien johtoelimissä
Yleiskokouksen nuorisofoorumi

5. Hyödyllistä lisätietoa Unescosta ja yhteyksistä 23

Suomen maksuosuus ja muu tuki
Unescon sihteeristö ja harjoittelu Unescossa
Suomalaiset Unescossa
Pysyvä edustusto

Liite:

Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikun-
nasta 1262/2002 24

Yhteystiedot 25

Unescon sihteeristön organisaatiokaavio 26

1. JOHDANTO

Edellisvuonna annetun uuden Unesco-toimikunnan asetuksen¹ ja vuoden alkupuolella nimetyn uuden toimikunnan johdosta toimikunnan toiminta haki vuonna 2003 muotoaan.

Vuoden aikana tehtiin useita mm. toimikunnan työtapoihin liittyviä uudistuksia, esimerkiksi luotiin kasvatusryhmä tukemaan Koulutus kaikille -prosessiin ja muuhun koulutussektoriin liittyvää työtä.

Uuden toimikunnan asettaminen herätti laajaa kiinnostusta. Yhtenä osoituksena tästä oli puheenjohtaja Harri Holkerin kutsuminen ainoana ulkomaisena puhujana Saksan Unesco-toimikunnan yleiskokoukseen keynote -puhujana.

Unesco-toimikuntaa työllistävin tehtävä oli lokakuussa pidetyn Unescon yleiskokouksen ohjelma- ja sisältökysymyksiin liittyvät valmistelut. Yleiskokous pidettiin Pariisissa 29.9.–17.10.2003. Toimikunta oli yleiskokouksessa hyvin edustettuna eri ohjelmakomissioissa ja muissa oheistahtumissa: toimikunnan 11 jäsenestä yhdeksän oli paikalla. Toimikunnan varapuheenjohtaja, pääsihteeri Tapio Markkanen valittiin yleiskokouksen tiedekomission (COM III) puheenjohtajaksi, missä ominaisuudessa hän myös toimi yleiskokouksen yleiskomitean jäsenenä.

Komission puheenjohtajuus oli merkittävä luottamustehtävä ja tiesi erityistä paneutumista koko yleiskokouksen toimintaan.

Yleiskokouksessa nousivat esiin sekä suuret odotukset Unescoa kohtaan että huolestuneisuus maailman senhetkisestä tilasta. Kokouksen erityisen keskeisiin asiakokonaisuuksiin kuuluvat muun muassa Yhdysvaltain paluu Unescoon 18 vuoden poissaolon jälkeen, sopiminen uusista instrumenteista, kuten aineetonta kulttuuriperintöä koskeva yleissopimus ja päätös ryhtyä valmistelemaan kulttuurista moninaisuutta koskevaa yleissopimusta Unescon piirissä sekä yhteisymmärryksen löytäminen Lähi-itää koskevissa päätöslauselmissa. Pääjohtaja Koichiro Matsuuran uudistuksiin tähtäävät aloitteet saivat yleiskokoukselta myönteisen vastaanoton.

Tähän kertomukseen on kerätty toimikunnan vuoden 2003 eräitä keskeisiä tapahtumia kuvaamaan vuoden toimintaa. Siihen poimitujen kirjoitusten on tarkoitus myös osaltaan havainnollistaa toimikunnan aktiivista yhteistyötä ulkopuolisten verkostojen kanssa.

Suomen Unesco-toimikunta haluaa samalla kiittää toimikunnan ulkopuolisia kirjoittajia heidän kertomukseen antamastaan arvokkaasta panoksesta.

¹ N:o 1262 Valtioneuvoston asetus Suomen Unesco-toimikunnasta, <http://www.minedu.fi/opm/unesco/asetus.html>

Kuva: Pittet, P.A. / Unesco

2003–2012 Lukutaidon vuosikymmen

Lukutaito on edelleen maailmanlaajuinen haaste

http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=5000&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Lukutaito on enemmän kuin lukeminen ja kirjoittaminen – se on viestintää yhteiskunnassa. Se tarkoittaa sosiaalisia käytänteitä ja suhteita, tietoa, kieltä ja kulttuuria. Lukutaito – kirjoitetun viestinnän käyttö – löytää paikkansa elämästämme muiden viestintätapojen ohessa. Itse lukutaidolla on todellakin monta muotoa: paperilla, tietokoneen näytöllä, televisiossa, julisteissa ja kylteissä. Lukutaitoa käyttävät pitävät sitä usein itsestään selvänä – lukutaidottomat taas jäävät paitsi suuresta osasta nykyaikaista viestintää. Ulkopuolelle jääneet osaavatkin usein parhaiten arvostaa 'lukutaitoa vapautena'.

Jos kaikesta huolimatta tämänhetkiset kehityssuunnat jatkuvat ja epäonnistumme koulujärjestelmien muuttamisessa, 'lukutaito vapautena' on jatkossakin saavuttamaton unelma miljoonille ihmisille. Tämän kehityssuunnan kääntämiseksi ja sen varmistamiseksi, että olemme matkalla kohti Lukutaitoa Kaikille ja siten koulutusta kaikille, tulee seuraavien vuosien aikana tehdä uusia koordinoituja ja taukoamattomia toimenpiteitä.

Tämän vuoksi Yhdistyneiden Kansakuntien yleiskokous julisti vuodet 2003–2012 YK:n lukutaidon vuosikymmeneksi. Yhdessä voimme saada aikaan muutoksen tässä maailmassa, jotta kaikilla olisi mielekkäät ja tarkoituksenmukaiset mahdollisuudet lukutaitoon.

2. SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNTA

Toimikunnan nimitys

Unescon perussäännön artiklassa 7 jäsenvaltioita velvoitetaan perustamaan kansallinen toimikunta, jossa ovat edustettuina hallitus ja tärkeimmät kasvatuksen, tieteen ja kulttuurin alaan kuuluvia kysymyksiä harrastavat kansalliset yhteisöt. Tällä hetkellä 190 kansallista Unesco-toimikuntaa muodostavat koko maailman kattavan ainutlaatuisen yhteistyöverkoston.

Suomeen perustettiin oma Unesco-toimikunta vuonna 1957 kansalliseksi neuvoo-antavaksi asiantuntijatoimikunnaksi ja yhteistoiminta-elimeksi. Valtioneuvosto kutsuu Suomen Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan ja lisäksi enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sitä ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Toimikunnan toimikausi on neljä kalenterivuotta. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

Kansallinen toimikunta on neuvoo-antava yhteistyöelin suhteessa Unescoon, valtioneuvostoon ja opetusministeriöön. Toimikunnan tehtävät on lueteltu Suomen Unesco-toimikunnasta vuonna 2002 annetun uudistetun asetuksen toisessa pykälässä:

"Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä."

Suomen Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö.

Toimikunta sai uuden kokoonpanon vuoden 2003 alkupuolella.

Toimikunnan kokoonpano toimikaudella 2003–2006 on seuraava:

Puheenjohtaja: Valtioneuvos Harri Holkeri

Jäsenet:

Professori Riitta Keiski, Oulun yliopisto, Prosessiteknikan osasto
Professori Ullamajja Kivikuru, Svenska social- och kommunalhögskolan
Kulttuuritoimituksen päällikkö Tuva Korsström, Hufvudstadsbladet
Pääsihteeri Tapio Markkanen, Suomen yliopistojen rehtorien neuvosto (varapuheenjohtaja)
Johtaja Johanna Maula, Kansainvälinen kulttuurikeskus Caisa
Pääjohtaja, valtionarkistonhoitaja Jussi Nuorteva, Kansallisarkisto
Suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, Opetushallitus
Teatteriohjaaja, puheenjohtaja Raija-Sinikka Rantala, Teatterin tiedotuskeskus ry
Dosentti Rauni Räsänen, Oulun yliopisto, Kasvatustieteiden ja opettajankoulutuksen yksikkö
Professori Martin Scheinin, Ihmis-oikeusinstituutti, Åbo Akademi
Kansanedustaja Jutta Urpilainen, Suomen YK-liitto ry:n varapuheenjohtaja

Pääsihteerinä toimii kulttuuriasiainneuvos Zabrina Holmström, opetusministeriö.

Puheenjohtaja Holkeri sai elokuun alussa tehtävän YK:n väliaikaishallinnon johtajana Kosovossa ja pyysi tämän johdosta varapuheenjohtaja Tapio Markkasta hoitamaan toimikunnan puheenjohtajuutta syksyn kokouksissa ja muissa tilanteissa.

Puheenjohtaja Holkeri Saksan Unesco-toimikunnan yleiskokouksessa

Suomen Unesco-toimikunnan puheenjohtaja valtioneuvos Harri Holkeri osallistui kutsusta pääsihteeri Holmströmin kanssa Saksan Unesco-toimikunnan yli satapäiseen yleiskokoukseen 10.7.2003 keynote -puhujana.

Holkeri puhui kokoukselle otsikolla: "Confidence building and promoting sustainable development – challenges to the United Nations and Unesco". Puhe käsitteli mm. muutamaa kuukautta aiemmin alkanutta Irakin sota, monenkeskistä kansainvälistä yhteistyötä ja YK:n roolia. Erityistä huomiota sai tässä yhteydessä luonnollisesti USA:n paluu Unescoon 19 vuoden tauon jälkeen. Keskeisiä aiheita puheessa olivat humanitaarisiin syihin pohjautuvat interventiot ja kansainväliseen oikeuteen perustuva oikeus ryhtyä aseellisiin toimiin sekä transatlanttiset suhteet. Myös köyhyys ja lukutaidottomuus, HIV/AIDS sekä ympäristöongelmat olivat puheenvuorossa esillä ongelmina, joihin kansainvälistä yhteistyötä ja yhteisymmärrystä tarvitaan enenevässä määrin. Kulttuurien välinen yhteisymmärrys, kulttuurisen moninaisuuden kunnioittaminen ja koulutus ovat avainasemassa maailmanlaajuisessa kehityksessä ja konfliktien ehkäisyssä, ja samat aiheet ovat myös Unescon uudistustyössä keskeisiä.

Puheenjohtaja Holkerin puhe on löydettävissä kokonaisuudessaan Saksan Unesco-toimikunnan internet-sivuilta osoitteessa: http://www.unesco.de/hv/63hv_holkeri.pdf

Kuva: Riffet, Daniel / Unesco

3. TOIMINTA

3.1. KASVATUS

Unesco ja kasvatus – www.unesco.org/education

Koulutus on monessa maassa kriittisessä tilassa. Sata miljoonaa lasta, joista yli puolet on tyttöjä, on tänään koulujärjestelmän ulkopuolella. Huono tilanne koulutuksessa seuraa kaiken lisäksi sukupolvelta toiselle: yli 860 miljoonaa aikuista, joista kaksi kolmannelle naisista, ei osaa lukea ja kirjoittaa. Käytännössä tämä tarkoittaa, että neljäsosa maailman naisista on lukutaidottomia. Kokemus on kaikesta huolimatta osoittanut, että vahva poliittinen tahto voi tehdä koulutuksesta kaikille totta: nykyisin 3,3 miljardia aikuista osaa lukea ja kirjoittaa – luku on kolminkertainen määrä verrattuna neljän vuosikymmenen takaiseen tilanteeseen. Myös koulua käyvien lasten määrä on ollut viime vuosikymmenen nopeassa kasvussa. Vuodesta 1990 on koulua käyvien lasten lukumäärä lisääntynyt noin 10 miljoonalla vuosittain. Tämä on lähes kaksinkertainen kasvu edelliseen vuosikymmeneen verrattuna.

Unescon tavoitteena kasvatuksen alalla on edistää koulutusta perusoikeutena, parantaa koulutuksen laatua sekä vahvistaa alan kokeiluja, innovaatioita ja politiikkoihin liittyvää vuoropuhelua. Unesco vastaa koordinaattorina YK:n vuosittain julkaistun kannalta merkittävästä Koulutus kaikille -prosessista (Education for All, EFA)

Unesco-toimikunnan kasvatusryhmä

Aiemman toimikuntaa koskevan asetuksen aikana Unesco-toimikunta oli jakautunut eri alojen mukaisiin jaostoihin. Uuden asetuksen (8 §) mukaan Unesco-toimikunta "voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee". Myös aiemman toimikunnan yhteydessä toimineessa kasvatusjaostossa oli valmisteltu Koulutus kaikille -prosessia (jäljempänä EFA). Toimikunta päätti kokouksessaan 3.6.2003 perustaa kasvatusryhmän tukemaan koulutussektorin valmistelutyötä. Ryhmän toimikausi kestää toimikunnan kauden, vuoden 2006 loppuun.

Kasvatusryhmän työ keskittyi loppuvuonna 2003 erityisesti yleis- kokousvalmisteluihin, EFA-prosessin seurantaan sekä keskeisesti kansallisen EFA-toimintasuunnitelman laatimiseen. Lisäksi työryhmä valmisteli seuraavan vuoden tammikuussa järjestettävää EFA-monitoring -kokousta, jonka pääteemaksi nousi koulutus ja tasa-arvo.

Kasvatusryhmän jäseninä toimivat Marita Aho (Teollisuuden ja Työnantajain Keskusliitto), Pekka Elo (Opetushallitus), Carola Fortelius (EVTEK), Jouni Hemberg (Pelastakaa lapset ry), Inka Hetemäki (Suomen Unicef), Jari-Pekka Jyrkänne (SAK), Marja Jörgensen (Plan Suomi Säätiö), Markku Kantonen (Ammatillisten oppilaitosten rehtoriliitto ry), Heikki Kokkala (UM/Kehityspolitiikan osasto),

Jorma Lempinen (President of SURE-FIRE, Jyväskylän Lyseon lukio), Arja Mäkeläinen (OPM), Seppo Niemelä (Vapaan sivistystyön yhteisjärjestö), Tiina Salmio (Suomen YK-liitto), Hannu Savolainen (Niilo Mäki Instituutti), Ritva Semi (OAJ), Mirja Talib (Helsingin Yliopisto), Georg Henrik Wrede (Mannerheimin Lastensuojeluliitto) sekä Unesco-professorit Johanna Lasonen (Jyväskylän yliopisto) ja Tapio Varis (Tampereen yliopisto). Sihteerinä toimii Petra Packalén (OPH). Työryhmän puheenjohtajana toimii suunnittelujohtaja Petri Pohjonen Opetushallituksesta.

Unesco-toimikunta ja erityisesti sen kasvatusryhmä valmisteli alkuvuonna 2003 kansallista Koulutus kaikille (EFA) -toimintasuunnitelmaa, joka viimeisteltiin yhteistyössä opetusministeriön, Opetushallituksen ja ulkoasiainministeriön kanssa, ja joka valmistui maaliskuussa 2003. Kansallinen toimintasuunnitelma toimii vuonna 2000 Dakarissa sovitun EFA -toimintaohjelman kuuden tavoitteen käytännön toteutuksen pohjana. EFA-toimintaohjelman tavoitteet ovat:

- 1) Varhaislapsuudessa annettavan hoidon ja kasvatuksen laajentaminen ja parantaminen huomioiden erityisesti epäedullisimmassa asemassa olevat lapset;
- 2) Maksuttoman, pakollisen ja korkealaatuisen perusopetuksen tarjoaminen kaikille maailman lapsille, erityisesti tytöille, vaikeissa oloissa eläville ja etnisiin vähemmistöihin kuuluville lapsille, vuoteen 2015 mennessä;
- 3) Nuorten oppimistarpeiden tyydyttäminen siten, että heille annetaan oikeudenmukainen mahdollisuus osallistua sopiviin koulutus- ja elämäntaito-ohjelmiin;

4) lukutaitoisen aikuisväestön osuuden, erityisesti naisten osuuden, lisääminen 50 prosentilla vuoteen 2015 mennessä sekä muutenkin aikuisten perus- ja jatkokoulutusmahdollisuuksien parantaminen;
5) Sukupuoleen perustuvien erojen poistaminen perusopetuksesta vuoteen 2005 mennessä ja sukupuolten tasa-arvon toteutuminen koulutuksessa vuoteen 2015 mennessä sekä
6) koulutuksen, opetuksen ja oppimisen laadun parantaminen kaikilla osa-alueilla.

Koulutus kaikille –toimintasuunnitelma sisältää myös suosittelua liittyen vuonna 2003 työn alla olleeseen hallituksen kehityspoliittiseen ohjelmaan, joka valmistui helmikuussa 2004.

Kansallinen Koulutus kaikille –toimintasuunnitelma on luettavissa internetissä osoitteessa http://www.minedu.fi/opm/unesco/koulutus_kaikille.pdf

Unesco-oppituolit

Kulttuurien väliseen ymmärtämiseen kasvattaminen ja kouluttaminen, Jyväskylän yliopisto

Suomen ensimmäinen Unesco-professori perustettiin vuonna 2000 Unesco-toimikunnan puoltamana Jyväskylän yliopiston Koulutuksen tutkimuslaitokseen. Professuurin alana on kulttuurien väliseen ymmärtämiseen kasvattaminen ja kouluttaminen, ja professorina on vuodesta 2001 toiminut Johanna Lasonen. Professori Lasonen perusti vuoden 2003 aikana tutkimustyöryhmän ja ohjelman otsikolla *Development in Education and Training* (www.jyu.fi/ktl/research).

Professuurin vuoden suurin tapahtuma oli Jyväskylässä 15.–18.6.2003 Jyväskylän Koulutuksen tutkimuslaitoksen järjestämä *Unesco Conference on Teaching and Learning for Intercultural Understanding, Human Rights and a Culture of Peace*, jossa Lasonen toimi puheenjohtajana. Tapahtumassa esiteltiin lähes 350 kirjoitusta, kuultiin työryhmiä, paneelikeskusteluja ja keynote -puheenvuoroja. Lisäksi esillä oli julistenäyttely. Tilaisuuteen osallistui noin 500 usean eri alan asiantuntijaa ja tutkijaa 80 maasta, ja siihen osallistui myös paikallinen koulutoimivirasto sekä Jyväskylän kaupunki. Konferenssin tuloksena professori Lasonen loi kansainvälisyyskasvatuksen kansainvälisen virtuaalisen verkoston. Jyväskylän yliopisto alkoi konferenssin jälkeen selvittää mahdollisuuksia poikkitieteellisen monikulttuurisuusopetuksen järjestämiseksi.

Konferenssin internetsivut löytyvät osoitteesta: www.jyu.fi/ktl/unesco2003/.

Globaalin e-oppimisen Unesco-professori, Tampereen yliopisto

Unescon ja Tampereen yliopiston väliseen sopimukseen pohjautuen yliopistoon perustettiin vuonna 2002 Unesco-oppituoli, jota on 28.8.2002 alkaen nimitetty hoitamaan vuosiksi 2002–2006 Tampereen yliopiston Hämeenlinnan opettajankoulutuslaitoksessa professori Tapio Varis. Professuurin alana on *Global e-Learning with applications in multiple domains*, ja sen on tarkoitus edistää tutkimusta, koulutusta, tiedonvaihtoa ja tiedonkeruuta globaalien e-oppimisen alalla.

Professuurin toiminta on sen alkuvaiheessa keskittynyt ns. Global

University Systemin (GUS) ja tämän verkoston luomiseen. Näitä toimia kuvataan yksityiskohtaisesti professuurin ensimmäisessä julkaisussa *“Global Peace Through The Global University System”* (Tapio Varis - Takeshi Utsumi - William Klemm (Eds.)). GUS on aloite, jolla pyritään luomaan langattomia televiestintärakenteita sekä helpottamaan oppimismateriaalien saatavuutta yli kansallisten ja kulttuuristen rajojen. Internet voi toimia kulttuurien välistä ymmärrystä ja vuoropuhelua lisäävänä välineenä, ja näin edistää maailmanlaajuisen rauhan rakentamista.

GUS auttaa vaikeapääsyisillä alueilla ja maaseudulla sijaitsevia korkeakoululaitoksia saavuttamaan laajakaistainternetiäyhteyksiä, kuromaan teknologiakuilua umpeen sekä toimimaan oman alueensa köyhyyden ja eristyneisyyden lopettamisen tietokouksina. GUS-opetuksen päämäärä on edistää maailmanlaajuisia vaurautta, oikeudenmukaisuutta ja rauhaa moraalisisista, pikemmin kuin poliittisista tai ideologisista lähtökohdista.

Professuurin vuoden 2003 vuosikertomus on löydettävissä kokonaisuudessaan internetsivulta pdf-muodossa: <http://www.uta.fi/~titava/documents/annualreport2003.pdf>

Lisää tietoa Unitwin-verkostoista ja Unesco-oppituoleista on löydettävissä Unescon internetsivuilta:

http://portal.unesco.org/education/en/ev.php-URL_ID=22129&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Unesco-kouluverkosto 50 vuotta

Maailmanlaajuinen Unesco-kouluverkosto (ASP – Associated Schools Project Network) aloitti toimintansa vuonna 1953 ja siihen kuuluu jo yli 6 000 oppilaitosta. Suomi on ollut verkostossa mukana vuodesta 1959 ja nykyisin Suomen verkko kattaa yli 70 oppilaitosta ala-asteista yliopistojen opettajankoulutuslaitoksiin. Koulut pyrkivät toiminnallaan lisäämään kansainvälistä kulttuurista ymmärtämystä ja osaamista kouluissa. Niin kutsutuilla Unesco-kouluilla on monenlaista toimintaa, mm. ystävyyskouluja eri puolilla maailmaa ja yhteistyöprojekteja muiden koulujen kanssa. Unesco-koulujen kansallinen 50-vuotisjuhlaseminaari järjestettiin Kuopiossa 25.3.2003. Unescon edustajana seminaarissa oli ohjelma-asiantuntija Sigrid Niedermeyer järjestön ASP-sihteeristöstä. Niedermeyer puhui tilaisuudessa ASP-verkoston ja maailmanperinnön välisestä vuorovaikutuksesta. Suomen ASP-koordinaattori, Unesco-toimikunnan kasvatustyöryhmän jäsen Pekka Elo (ylitarkastaja, Opetushallitus) puolestaan puhui Unescon tavoitteista ja opetus-suunnitelmaudistuksesta Suomessa. Maaherra Pirjo Ala-Kapee keskittyi puheenvuorossaan koulujen rooliin yhteisen perinnön säilyttämisessä.

Jyväskylässä järjestettiin 15.–18.6.2003 Unesco-seminaari aiheesta kulttuuriperintöopetus osana ihmisoikeuskasvatusta monikulttuurisessa yhteiskunnassa. Seminaari liittyi tiiviisti Unescon maailmanperintötoimintaan, johon hyvin monet Unesco-koulut osallistuvat.

Maailmanlaajuisen ASP-verkoston 50-vuotisjuhlakongressi järjestettiin 3.–8.8.2003 Uuden Seelannin Aucklandissa. Kongressiin osallistuivat Suomesta ylijohdaja Aslak Lindström ja ylitarkastaja Pekka Elo Opetushallituksesta. Kongressissa käytiin läpi verkoston nykyistä tilaa ja toimintaohjelmaa vuosille 2004–2009. Toimintaohjelman yksityiskohtaisempi käsittely Suomessa alkoi puolestaan Suomen Unesco-kouluverkon vuotuisilla opinto- ja suunnittelupäivillä, jotka vuonna 2003 järjestettiin Venäjällä, Vienan-Karjalassa Jyskyjärvellä syyskuussa.

Suomen ASP-koulujen opetuksessa on korostunut ihmisoikeus-, maailmanperintö- ja ympäristökasvatus. Unesco-koulutoimintaa koordinoidaan Suomessa Opetushallituksesta.

*Lisätietoja ASP-verkostosta ja juhlavuodesta löytyy Unescon internet-sivuilta osoitteesta: <http://www.unesco.org/education/asp>
<http://www.unescokoulu.fi>*

Suomen Tammi

Suomen Tammi on vuonna 1998 aloitettu kulttuuriperintöopetuksen kehittämisprojekti, jota toteutetaan osana Opetushallituksen Koulu ja kulttuuri -ohjelmaa yhteistyössä Museoviraston kanssa. Hanketta jatketaan vuoteen 2004 asti ja se on

vuoden 2001 alusta laajennettu koskemaan myös ympäristöministeriötä. Toiminnassa suunnataan huomiota esine-, rakennus- ja toimintakulttuurin ohella myös laajemmalti kulttuuriympäristön tarkasteluun.

Suomen Tammi tukee koulujen toimintaa täydennyskoulutuksella, eri puolilla Suomea järjestetyillä aluutilaisuuksilla sekä julkaisu-toiminnalla. Kehittämisprojektin merkittävin saavutus on museoiden ja koulujen välinen uusi yhteistoiminta: eri puolilla Suomea on käynnissä noin 150 hanketta, jotka pitävät sisällään useita tapahtumia. Arvioidaan, että noin 10 000 oppilasta ja opiskelijaa on jossakin muodossa jo ollut mukana tässä tehostetussa kulttuuriperintöopetuksessa. Unescon maailmanperintökasvatukseen liittyvä toiminta kansallisella tasolla kuuluu Suomen Tammen sateenvarjon alle.

Filosofian päivä 20.11.2003

Suomen Unesco-kouluverkko, Filosofian ja elämäntutkimustiedon opettajat ry (FETO) ja Suomen filosofinen yhdistys (SFY) järjestivät 20.11.2003 esseetapahtuman peruskoulun sekä lukioiden ja ammattioppilaitosten oppilaille toista kertaa. Esseetapahtumassa oli erilliset sarjat peruskoulun ala-asteen ja yläasteen oppilaille ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijoille. Peruskoulujen oppilaat kirjoittivat esseen omalla äidinkielellään ja toisen asteen oppilaitosten opiskelijat englanniksi tai saksaksi, ei kuitenkaan omalla äidinkielellä.

Filosofisesti ansiokkaimmat esseet palkittiin ja peruskoulujen sarjan esseiden aiheet on julkaistu internetissä osoitteessa: www.unescokoulu.fi.

3.2. TIETEET

Unesco ja tieteet – <http://www.unesco.org/science/>

Unescon luonnontieteitä koskevan pääohjelman ensisijainen prioriteetti on mm. Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokouksen seurannan kannalta merkittävä vesiresurssit ja ekosysteemit. Yhteiskuntatieteellisen ja humanistisen pääohjelman prioriteettina on tieteen ja teknologian eettiset ulottuvuudet.

Unescon tehtävä on tieteiden alalla edistää ja jakaa tieteellistä tietoa, edistää tieteiden ja teknologian käyttöä kestävän kehityksen hyväksi, edistää rauhaa tieteen ja teknologian keinoin, lisätä etiikan roolin ymmärrystä tieteissä ja teknologiassa, edistää pääsyä tieteiden ja teknologian piiriin sekä lisätä tuottavia yhteyksiä tieteentekijöiden ja päättäjien välille. Unescon tavoite on varmistaa, että tieteen luovuutta käytetään yhteiskunnan hyödyksi antamalla maailmalle asiantuntemuksellaan esikuvia ja luomalla turvallisuutta ja hyvinvointia lisäävää kansainvälistä yhteistyötä. Tärkeä asiakohda agendalla on edelleen Budapestissa 1999 järjestetyn tieteen maailmankonferenssin toimintaohjelman seuranta.

Veden vuodesta veden vuosikymmeneen

Dosentti Olli Varis, Teknillinen korkeakoulu

Vuosi 2003 oli makean veden vuosi. Ei kiinalaisessa horoskoopissa vaan YK:n piirissä. Veden vuoden henkeä kuvaa mainiosti sen yhteydessä tutuksi tullut sanonta "You can't cross a river merely by standing and staring at the water" eli joen yli ei pääse jos vain katselee veden lipumista ohi.

Veden merkitys yhteiskuntien, talouden ja ympäristön kestävän kehityksen kulmakivenä on ainutlaatuisen. Planeettamme veden kiertoa voi verrata eliöiden verenkiertoon. Vesi on eräs strategisimmista luonnonvaroista. Veden merkitys terveyden, ravintoturvan, elämisen tason, ekosysteemin hyvinvoinnin ja talouden terveen kehityksen kulmakivenä on vertaansa vailla. Vesi vaikuttaa ihmiseen monella tavalla ja ihminen veteen. Ihminen

juo pari-kolme litraa vettä päivässä, mutta päivittäisen ravinnon tuottaminen kuluttaa 3000–5500 litraa vettä. Maailman energiataloudesta vesivoima ja bioenergia tuottavat lähes viidenneksen. Nämä molemmat energiamuodot ammentavat voimansa auringosta veden kiertoa hyväksikäyttäen. Suurtulvasta kärsii jo 2 miljardia ihmistä vuosittain. Ilman kunnollista vesihuoltoa ja sanitaatiota on maailman väestöstä yhä noin miljardi. Vesi liittyy läheisesti kahdeksaan vuosituhattavoitteen, jotka YK on hyväksynyt kehityksen ohjenuorakseen vuoteen 2015 asti. Tätä listaa olisi helppo jatkaa vaikka kuinka pitkäksi.

Johannesburgin kestävän kehityksen huippukokous syksyllä 2002 korosti veden asemaa kestävän kehityksen peruselementtinä. Veden vuosi 2003 oli näkyvä seuraus tästä veden merkityksen saamasta huomiosta YK:n piirissä. Veden vuosi oli täynnä veteen liittyviä

poliittisia ja tieteellisiä tapahtumia. Ehkä huomattavin niistä oli Japanissa maaliskuussa järjestetty Kolmas maailman vesifoorumi. Foorumissa keskusteltiin vesialan haasteista hyvin laajalti, reilusti yli 10000 osallistujan voimin. Eräs näkyvimmistä tuloksista oli vaatimus, että vesien hoitoon ja veteen liittyvään infrastruktuuriin käytettävien investointien määrä tulisi karkeasti ottaen kaksinkertaistaa, jotta YK:n vuosituhattavoitteiden toteutuminen tuntuisi realistiselta. Unesco veti tästä tärkeän johtopäätöksen: investoinneilla tuskin on kestävää tulevaisuutta, ellei koulutusta kehitetä vähintään samassa tahdissa.

Veden vuonna kokoontui YK:n 58. yleiskokous. Se huomioi myös veden näkyvästi julistamalla maailman vesivuosituhattavoitteiden toteutuminen alkavaksi maailman vesipäivästä 22.3.2005. Vesivuoden teema on Vettä elämää varten, Water for Life. Keskiiset tavoitteet ovat veden merkityksen korostaminen, naisten osallistumisen parantaminen vesiasioihin liittyen ja veteen liittyvän yhteistyön kehittäminen vuosituhattavoitteiden saavuttamiseksi.

Mitä Suomi voisi tehdä paremmin kuin tähän asti? Suomen vesialan osaaminen on korkeatasoista. Vesi on ollut mukana kehitysyhteistyössä vuosikymmeniä. Oman maan vesiasiat ovat hyvässä mallissa.

Kuitenkin Suomen rooli maailmantasoisena vesialan vaikuttajana on jäänyt radikaalisti jälkeen siitä, millaiseksi esimerkiksi Ruotsin, Tanskan, Hollannin tai eräiden muiden vastaavankokoisten eurooppalaisten maiden rooli on kehittynyt. Näissä maissa vesialaan on panostettu voimakkaasti ottamalla yliopistot ja korkein koulutus keskipisteesi. Filosofiana on ollut pitkälti sama kuin mitä lainasin artikkelin alussa

vesivuoden teemana: "You can't cross a river merely by standing and staring at the water". Eli pystyäkseen auttamaan muita on oltava vahva ja aktiivinen. Suomessa tämä ajattelu on tuntunut vieraalta. Kehityshankkeet ovat eläneet omaa elämäänsä ilman kytkentää yliopistomaailmaan ja ilman paineita kehittyä monipuoliseen suuntaan. Suomalaiset ministeriöt tuntuvat olevan kiinnostuneempia seuraamaan ja kehittämään Ruotsissa, Hollannissa tai muualla toimivia yliopistoyksiköitä kuin omiaan.

Veden vuosikymmen – heti alusta lähtien – tarjoaisi loistavat puitteet uudistaa Suomen lähestymistapaa kansainväliseen vesialan kumppanuuteen ja kehityspanostukseen. Vahvan korkeakouluyksikön tai -verkoston pystyttäminen koulutuksen, kehityshankkeiden ja muiden toimintojen keskeiseksi ei olisi lainkaan huono idea. Hyviä esimerkkejä tästä lähestymistavasta on helppo löytää lähimaista. Pystyäkseen ylittämään virran on oltava vahva, ja vielä vahvempi on oltava, jos haluaa auttaa muita joen ylityksessä.

Kansainvälinen vesiohjelma IHP 2003

Johtava tiedeasiantuntija Risto Andberg, Suomen Akatemia

IHP-ohjelman (International Hydrological Programme) tarkoituksena on kehittää hydrologian tutkimusta koko maapallolla, lisätä hydrologian tuntemusta vesivarojen järkipärisiksi käyttämiseksi, selvittää ihmistoiminnan vaikutusta veden kierto- ja kiertokulkuun, edistää hydrologian tutkimustuloksia koskevien tietojen vaihtamista ja alan koulutusta sekä auttaa Unescon jäsenmaita niiden hydrologisen toiminnan kehittämisessä.

IHP-ohjelman toteuttamiseen osallistuu tällä hetkellä noin 160 jäsenmaata. IHP-ohjelmasta päättää ja sen toteutuksen valvonnasta vastaa Unescon yleiskokouksen valitsema hallitustenvälinen IHP-neuvosto, joka koostuu 36 jäsenmaan edustajista. Pohjoismaiden edustus neuvostossa toteutetaan rotaatioperiaatteella, jonka mukaisesti kaudella 2002-2005 vuorossa on Ruotsi. Kaudeksi 2004-2007 on kiertojärjestyksen mukaisesti vuorossa Islanti, joka tulikin valituksi kaikkien Pohjoismaiden tukemana.

Eräänä keskeisenä asiana Suomen vuoden 2003 IHP-toiminnassa on ollut IHP-ohjelman kuudennen vaiheen (Water interactions: systems at risk and social challenges) toteuttamisen valmistelu. Kuudennen vaiheen toteuttamisen päälinjoista päätettiin IHP-neuvoston kokouksessa Pariisissa jo kesäkuussa 2002 ja Unescon yleiskokous päätti loka-marraskuussa 2003 IHP-ohjelman resursoinnista budjettikaudelle 2004-2005 ja otti alustavasti kantaa IHP-ohjelman VII-vaiheen valmisteluihin.

IHP:n Governance Ad Hoc -ryhmän puheenjohtaja Dan Rosbjerg pyysi Suomea järjestämään Unescon vaalialueiden I ja II (Eurooppa ja Pohjois-Amerikka) yhteisen kokouksen alkuvuonna 2004. Järjestelyt ovat käynnistyneet työryhmässä, jossa on edustajia opetusministeriöstä, Teknillisestä korkeakoulusta, Suomen Akatemiasta ja Unesco-toimikunnasta.

Unescon tiedeohjelmien koordinaattori Risto Andberg osallistui Kiotossa Japanissa 16.-23.3.2003 pidettyyn maailman kolmanteen vesifoorumiin opetusministeriön edustajana.

Pohjoismaiden osallistumista IHP-ohjelmaan koordinoi kunkin maan edustajista koostuva KOHYNO, jonka

puheenjohtajana toimii se Pohjoismaa, joka on sillä hetkellä IHP-neuvoston jäsenenä. Vuonna 2003 vetovastuussa oli siten Ruotsi, joka ei kuitenkaan järjestänyt yhtään kokousta.

Yhteistyö Viron IHP-toimikunnan kanssa on jatkunut. Risto Andberg osallistui Tallinnassa 13. elokuuta 2003 pidettyyn neuvotteluun, jonka aiheena oli Virossa vuonna 2004 pidettävien kahden kansainvälisen kokouksen (NHC2004, UNESCO/IHP/joint session Climate change and hydrological processes) järjestäminen.

IHP-asioiden käytännön hoidosta Suomessa vuonna 2003 vastasi tiedesihteeri Risto Andberg syyskuun loppuun asti ja tiedeasiantuntija Jaana Roos lokakuun alusta alkaen.

Suomen Akatemia rahoitti vuonna 2003 kahta IHP-alaan liittyvää tutkimushanketta: Biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen toimikunnan akatemiaturkijan virassa on 31.7.2004 asti TKK:sta tekniikan tohtori Olli Varis, jonka tutkimusaiheena on Vesivarojen riittävyys ja vesiympäristön haavoittuvuus globaalina kysymyksenä – kaupungistumisen, väestönkasvun, ilmastonmuutoksen, köyhyyden ja ravinnontuotannon vuorovaikutuksen analysointi. Luonnontieteiden ja

tekniikan tutkimuksen toimikunta rahoittaa vuosina 2003–2005 TKK:n professori Pertti Vakkilaisen johtamaa tutkimushanketta Urban Hydrology.

Akatemia ei ole osoittanut IHP-ohjelman toteuttamiseen erillistä määrärahaa. IHP-ohjelmaan liittyvät virka- ja tutkimusmääräraha-hakemukset ovat siten käyneet läpi saman tieteellisen arviointiprosessin kuin muutkin Akatemiaan osoitetut hakemukset. Matka- ym. kulut on maksettu biotieteiden ja ympäristön tutkimuksen yksikön toimintamenoista ja osittain opetusministeriöstä.

Suomen Akatemian hallitus asetti kokouksessaan 2. lokakuuta 2001 FIGSU (The Finnish Global Change Research Support Group) -ryhmän eräänä tehtävänä mm. Unescon tiedeohjelmien MAB (Man and the Biosphere) ja IHP kansallisina komiteoina toimiminen. FIGSU -ryhmän puheenjohtajana on professori Markku Löytönen ja jäsenenä mm. erikoistutkija Pirkko Kortelainen SYKEstä ja dosentti Risto Lemmelä TKK:sta sekä sihteerinä tiedesihteerinä Jaana Roos Akatemian hallintovirastosta. FIGSU-ryhmän IHP-tiimin vetäjänä on Risto Lemmelä ja jäsenenä Risto Andberg/Jaana Roos. FIGSU -ryhmän toimikausi päättyi vuoden 2003 lopussa ja sen viimeinen kokous pidettiin 19.12.2003.

Unescon vesiportaali osoitteessa: <http://www.unesco.org/water/>

YK:n kansainvälisen veden vuoden internetsivusto osoitteessa: <http://www.wateryear2003.org>

Tietoa YK:n makeaa vettä ja kehitystä käsittelevästä raportista Water for People, Water

for Life osoitteessa: <http://www.unesco.org/water/wwap/wwdr/index.shtml>

Science Technology and Innovation Policy – The Parliamentary Perspective – seminaari eduskunnassa 13.–14.1.2003

Eduskunnan tulevaisuusvaliokunta ja Unesco järjestivät yhteistyössä Suomen Unesco-toimikunnan kanssa 13.–14.1.2003 seminaarin *“Science Technology and Innovation Policy – The Parliamentary Perspective”*, jonka järjestelytoimikunnassa Unesco-toimikuntaa edustivat pääsihteerit Tapio Markkanen ja professori Riitta Keiski. Seminaariin osallistui myös islamilaisen maiden kansainvälinen koulutus-, tiede- ja kulttuurijärjestö ISESCO. Seminaari tähtäsi parlamentaarikkojen ja tieteen tekijöiden vuoropuhelun lisäämiseen Unescon ja kansainvälisen tiede-neuvoston ICSU:n järjestämän Budapestin vuoden 1999 tieteen maailmankonferenssin viitekehityksessä.

Tapahtumaan osallistui kansanedustuslaitosten, korkeakoulujen, kansalaisyhteiskunnan ja kansainvälisten järjestöjen edustajia yhteensä 31 eri maasta, joukossa sekä teollisuus- että kehitysmaita. Tapahtumaa avaamassa olivat eduskunnan puhemies Riitta Uosukainen, Unescon luonnontieteellisen sektorin päällikkö, apulaispääjohtaja Walter Erdelen sekä pääministeri Paavo Lipponen. Osallistujat antoivat seminaarin keskustelujen pohjalta suosituksia koskien tiede- ja innovaatiopolitiikan edelleen kehittämistä kaikkialla maailmassa.

Tieteen maailmankonferenssin sivusto: <http://www.unesco.org/science/wcs>

Yhteiskuntatieteellinen ohjelma MOST

Suomi on ollut aktiivisesti mukana Unescon yhteiskuntatieteellisen MOST-ohjelman (Management of Social Transformations) perustamisessa, kehittämisessä ja toiminnassa vuodesta 1994. Suomen Unesco-toimikunta on monin tavoin edistänyt ohjelman kehitystä. Suomalaisen asiantuntijan, professori Ossi Lindqvistin johdolla suoritettiin myös ohjelman ulkoinen arviointi vuosina 2002–2003. Vuodesta 1999 Suomi on ollut jäsenenä ohjelman hallitustenvälisessä neuvostossa ja tuli vuonna 2003 valituksi myös neuvoston byrooseen vaaliryhmänsä edustajana. Unescon yleiskokouksessa syksyllä 2003 Suomen MOST-neuvosto ja -byrookausi varmistui edelleen vuosiksi 2004–2005.

MOST-ohjelman alkuvuosina kansallista koordinaatiota hoiti erityinen ad hoc -ryhmä ja tämän jälkeen Suomen Unesco-toimikunnan yhteiskuntatieteellinen jaosto. Toimikunnan uudistamisen myötä vuonna 2001 entiset jaostot lopetettiin ja MOST-ohjelma jäi toistaiseksi vaille kansallista yhteysryhmää. Opetusministeriössä pidettiin tilanteen johdosta 10.6.2003 palaveri, johon osallistui ministeriön, Suomen Akatemian ja Suomen Unesco-toimikunnan edustajia. Neuvonpidossa päädyttiin esitykseen perustaa uusi ad hoc -ryhmä toimikunnan ohkeen ainakin siksi ajaksi, kun Suomi on MOST-ohjelman hallintoneuvostossa.

Neuvonpidon mukaisesti toimikunta päätti 4.8.2003 pitämässään kokouksessa perustaa ad hoc -asiantuntijaryhmän ja kutsui ryhmää johtamaan Suomea MOST-neuvostossa ja byroossa edustavan dosentti Tuomo Melasuon. Ryhmän tehtäviksi määrättiin Suomen byrookauden

ajan kansallisena tuki- ja yhteysryhmänä toimimisen lisäksi tutkia millä tavoin Suomen ja suomalaisen yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen osallistuminen MOST-ohjelmaan voidaan hoitaa byrookauden jälkeenkin pitkäkestoisella tavalla.

MOST-ohjelmasta osoitteessa:
<http://www.unesco.org/most/flyer.htm>

Professorit Luc Montagnier ja Robert Gallo tunnistivat ensimmäisinä HIV/AIDS-viruksen vuosina 1983–1984. Nykyisin professori Montagnier'n johtama AIDS-tutkimuksen ja sen ehkäisyn maailmansäätiö tutkii rokotetta, jolla estettäisiin HI-viruksen siirtyminen äidiltä lapseen. Rokotetta kehitetään Unescon vuonna 2002 aloittaman Families First Africa -projektin yhteydessä. Professori Gallon johtama University of Marylandin virologian laitos osallistuu projektiin. Unescon pääjohtaja toimi vuonna 2003 YK-järjestöjen rotaation mukaisesti YK:n yhteisen Unaid-ohjelman puheenjohtajana. AIDS:in vastainen toiminta on korkealla sijalla myös järjestön kasvatusohjelmissa erityisesti Koulutus kaikille -prosessin puitteissa. Kulttuuriohjelmien kautta nousee myös esille AIDS:in vastainen taistelu.

Unescon työstä HIV/AIDS:n ehkäisemiseksi: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=1134&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

3.3. KULTTUURI

Unesco ja kulttuuri – www.unesco.org/culture

Unescon yleismaailmallinen julistus kulttuurisesta moninaisuudesta hyväksyttiin yksimielisesti järjestön 31. yleiskokouksessa vuonna 2001. Ensimmäistä kertaa kansainvälisellä yhteisöllä on laaja-alainen ja normeja asettava väline alleviivaamaan vakaumusta, jonka mukaan kulttuurinen moninaisuus ja kulttuurien välinen vuoropuhelu ovat yksi parhaita takuita kehitykselle ja rauhalle. Unesco priorisoi näin kestäväää moninaisuutta globalisaation paineiden alla. Jos moninaisuuden halutaan olevan luovaa, täytyy sen perustua vuoropuheluun. Sen ei ole mahdollista säilyä hengissä, jos yhteisöt käpertyvät kuoreensa tai ovat vihamielisiä toisiaan kohtaan. Unescon yleiskokous päätti vuonna 2003 vahvistaa julistusta ryhtymällä yleissopimuksen laadintaan aiheesta.

Unescon ensisijainen tavoite kulttuurisektorilla on edistää sellaisia olosuhteita, joissa kulttuurinen moninaisuus ja kulttuurien välinen vuoropuhelu voivat parhaiten menestyä.

Maailmanperintö

Unescon Yleissopimus maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemisesta, maailmanperintösopimus hyväksyttiin vuonna 1972. Suomi liittyi vuonna 1987 sopimukseen, jonka keskeinen lähtökohta on huoli

maailman uhanalaisen kulttuuri- ja luonnonperinnön säilymisestä tuleville sukupolville. Kansainvälistä yhteistyötä sekä aineellista ja henkistä tukea on tarvittu erityisesti silloin, kun kansalliset voimavarat eivät riitä kohteiden suojeeluun. Suomen ansio-

kas kausi Maailmanperintökomiteassa päättyi syksyllä 2003.

Maailmanperintöasiain neuvottelukunta

Opetusministeriö asetti maailmanperintöasiain neuvottelukunnan ajalle 15.10.2003–31.12.2006. Neuvottelukunnan tehtävänä on toimia kansallisena yhteistyöelimenä sekä edistää kansallisia ja kansainvälisiä yhteyksiä; mm. seurata ja pyrkiä edistämään suomalaisten maailmanperintökohteiden valmistelua, ylläpitoa ja hoitoa sekä kehittämään niiden hallinnointia ja rahoitusmahdollisuuksia, tehdä esityksiä maailmanperintöä koskevan tiedottamisen, koulutuksen ja muun yhteistoiminnan järjestämisestä, tehdä aloitteita aieluettelon tarkistamiseksi ja kohteiden esittämiseksi maailmanperintöluetteloon sekä seurata alueellista yhteistyötä sekä pohjoismaisen maailmanperintösääntöön toimintaa ja globaalistrategian noudattamista. Neuvottelukunnan

puheenjohtajana toimii opetusministeriön kansliapäällikkö Markku Linna. Suomen Unesco-toimikunta seuraa neuvottelukunnan työtä.

Maailmanperinnöstä osoitteessa: <http://whc.unesco.org> ja <http://www.minedu.fi/opm/unesco/maailmanperinto.html>

Aineeton kulttuuriperintö ja kulttuurinen moninaisuus

Valmistautuessaan Unescon yleiskokouksen 32. istuntoon Unesco-toimikunta keskusteli muun muassa kulttuurikomission asialistan kohdista, jotka liittyivät aineettoman perinnön suojelua koskevan yleissopimuksen mahdolliseen hyväksymiseen ja kulttuurista moninaisuutta koskevan sopimuksen valmistelun aloittamiseen.

Toimikunta totesi, että Unescon kulttuurista moninaisuutta koskeva julistus vuodelta 2001 ja Tukholman hallitustenvälisen *"Power of Culture"*-konferenssin päätökset vuodelta 1998 kulttuuriseen moninaisuuteen (diversiteetti) liittyen ovat oleellisia molempien prosessien ja sisältöjen osalta. Aineettoman kulttuuriperinnön suojelusopimukseen sisältyvien luettelointipyrkimysten sijaan olisi otettava laajemmin huomioon aineetonta perintöä tukevan ja kannustavan ilmapiiriin luominen. On tärkeätä myös painottaa, että oikeus ymmärtää kulttuuria ja nauttia siitä on yksi ihmisoikeuksista.

Toimikunta keskusteli Unescon roolista ja siitä miten Unesco reagoi maailmalla tapahtuneisiin konflikteihin – kuten Irakissa ja Afganistanissa – jotka osaltaan merkitsevät kulttuuriperinnön tuhoutumista. Todettiin, että ennen Irakin sotaa Unesco oli lähet-

tänyt Yhdysvaltoihin kartat ja tietoja Irakin kulttuuriaarteista. Unesco oli järjestänyt aiheesta myös asiantuntijakokouksia ja kohottanut siten aktiivista rooliaan, joka perustuu ennen kaikkea järjestön ennalta ehkäisevään rooliin. Vallitsevassa tilanteessa painotus kuitenkin hyvin usein pakostakin siirtyy post-conflict -toiminnan puolelle yhteistyössä muiden YK-järjestöjen ja -ohjelmien kanssa.

Toimikunta katsoi, että Unescon roolia tulee vahvistaa, jotta vastaväenlaaiset konfliktitapaukset voitaisiin estää ennalta. Unescolla on myös kaksi aiheeseen oleellisesti liittyvää sopimusta: vuonna 1954 hyväksytty *Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa* sekä *Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi ja ehkäisemiseksi* vuodelta 1970.

Toimikunta huomioi tyydytyksellä myös yleiskokouksen asialistalla olleen julistusluonnoksen koskien kulttuuriperinnön tahallista tuhoamista (draft Unesco declaration concerning acts constituting a crime against the common heritage of humanity).

Lisätietoa:

Seuraavat suositukset ja sopimukset löytyvät osoitteesta: <http://www.minedu.fi/opm/unesco/sopimusluettelo.html> :

Unescon kulttuurista moninaisuutta koskeva yleismaailmallinen julistus (2001), Yleissopimus kulttuuriomaisuuden suojelemisesta aseellisen selkkauksen sattuessa (1954), Yleissopimus kulttuuriomaisuuden luvattoman tuonnin, viennin ja omistusoikeuden siirron kieltämiseksi

ja ehkäisemiseksi (1970) sekä Unidroit'n yleissopimus varasteista tai laittomasti maasta vietyistä kulttuuriesineistä (1995)

Aineetonta kulttuuriperintöä koskeva sopimus (englanniksi, 2003) Unescon kulttuurisektorin sivuilla: <http://portal.unesco.org/culture/en> → Intangible Heritage

Arts in Education - prosessi

Tintti Karppinen, Finnish Drama/Theatre Education Association

Unescon *"European Arts in Education – Cooperation over Borders"* -kongressi järjestettiin Hanasaaren kulttuurikeskuksessa 9.–12. elokuuta. Arts in Education -prosessi alkoi Unescon taidekasvatusprojektin valmisteleavassa kokouksessa (Pariisi -99), jolloin IDEAn (International Drama/Theatre Education Association), InSEAn (The International Society of Education through Art) ja ISMEn (International Society for Music Education) edustajien tehtäväksi tuli laatia yhteinen esitys projekteistaan taidekasvatuksen alalla. IDEAn silloinen varapresidentti Tintti Karppinen jatkoi tätä yhteistyötä, jonka tuloksena "Our Culture is..." -ehdotus julkistettiin Pariisissa -01. Pian tämän jälkeen Unescon toimesta alettiin järjestää alueellisia taidekasvatuskongresseja: Afrikka (Etelä-Afrikka -01), Latinalainen Amerikka (Brasilia -01), Arabimaat (Jordania -02), Tyynenmeren alue (Fidzi -02) ja Eurooppa ja Pohjois-Amerikka (Espoo -03). Viimeisenä seuraa Aasiassa -04 järjestettävä symposiumi.

Euroopan ja Pohjois-Amerikan kokous järjestettiin Suomessa, kun Unescon tiedustelun jälkeen IDEAn jäsenjärjestö, Suomen draama- ja teatteriovetuksen liitto FIDEA, vastasi

myöntävästi ja neuvotteli opetusministeriön sekä Suomen Unesco-toimikunnan kanssa tuesta. Kongressi järjestettiin yhteistyössä Hanasaaren kulttuurikeskuksen kanssa.

Teemana oli Draaman, teatterin, tanssin, musiikin ja kuvataiteiden pedagoginen käyttö lasten ja nuorten sekä pakolaisten ja maahanmuuttajien yhteistoiminnan edistämiseksi. "Taideaineet ovat parhaita keinoja käsitellä tunteilla myös sellaisia persoonallisuuden kasvulle tärkeitä, ei-mitattavia aiheita kuten pelko, rakkaus, ystävyys, syntymä, kuolema, unelmat jne., joita mikään teoreettinen oppiaine ei kykene tyhjentävästi selittämään eikä arvottamaan. Koska taiteiden luonteeseen kuuluu aina ihmisten erilaisuuksien synnyttämät konfliktit ja niiden syiden ja seurausten syvempi ymmärtäminen ja tarkastelu, on taidekasvatuksella merkittävä osuus myös aidosti moniarvoisen yhteiskunnan edistämisessä" (Karppinen -02).

Aihe koettiin selvästi tärkeäksi ja ajankohtaiseksi, koska osallistumishakemuksia tuli huomattavasti enemmän kuin mukaan oli mahdollista ottaa. Osanottajia oli 60 yhteensä 22 eri maasta. Alustajien ja osallistujien valinnassa painotettiin alueellisen edustuksen lisäksi omakohtaista käytännön kokemusta taidekasvattajana monikulttuurisessa yhteisössä. Mukana oli myös muutama erityisasiantuntija Aasiasta, Afrikasta ja Etelä-Amerikasta. Draaman ja teatterin edustus kongressissa oli erittäin hyvä, samoin kuvataiteiden.

Unescon kulttuurisektorin varapulaispääjohtaja ja taide- ja kulttuuriryittäjyyssikön johtaja Milagros del Corral piti avauspuheen, jossa hän tähdensi mm. hyvien konkreettisten esimerkkien arvoa ja ilmaisi ilonsa tämän kongressin käytännönläheisestä ohjelmasta ja sen asiantuntijoiden

panoksesta osana maailmanlaajuisia taidekasvatuksen edistämistyötä. Suunnittelija Hannu Vainonen toi opetusministeriön tervehdyksen ja kulttuurisihteerin Anja Syrjä sekä johtaja Henrik Huldén toivottivat vielä Hanasaaren puolesta vieraat sydämellisesti tervetulleiksi.

Professori Tapio Varis Tampereen yliopistosta aloitti luennot aiheella "Arts, Education and Unesco". Sen jälkeen kuultiin koskettava "Arts, Peace and Education", jolla kunniatohtori Helena Kekkonen Rauhankasvatusinstituutista viritti kuulijat syvästi kongressin teemaan ja rauhan edistämiseen. Kaikkiaan kolmen päivän aikana kuultiin toistakymmentä alustusta käytännön taidekasvatuksesta.

Alustusjaksojen jälkeen kaikki osallistuivat työryhmiin, joissa keskusteltiin esille tulleista teemoista. Kullekin taiteen alalle (teatteri ja draama, kuvataiteet, musiikki, tanssi) oli kaksi työryhmää, joista toisessa yksinomaan saman alan asiantuntijoita, toisessa eri alojen edustajia. Päivittäin kokoontui lisäksi "nightmare group" ja "dream group". Ideana oli nostaa "kaikki kissat pöydälle" ja antaa suora palautetta sellaisessa muodossa kuin ryhmä halusi. Nämä alustusten pohjalta syntyneet esitykset unelmista ja painajaisista olivat mieliin painuvia tiivistelmiä kongressin asiasisällöstä.

Päätösluentona luotiin katsaus suomalaisen taidekasvatukseen otosikolla "Arts and Education", jonka esitti ylitarkastaja Jorma Kauppinen Opetushallituksesta.

Vaikka Hanasaareissa draama ja teatteri olivat taideaineista parhaiten edustettuina, on niiden asema itenäisenä oppiaineena eurooppalaisessa koulumaailmassa huomattavasti heikompi kuin musiikin ja kuvataiteiden.

Tästä syystä Euroopan kongressista tulevassa julkaisussa keskitytään eri taideaineiden esittelyn lisäksi draaman käyttöön opetuksessa ja rauhankasvatuksessa. Aiheeseen liittyen Karppinen koordinoi julkaisun toimitamista yhteistyössä Unescon kanssa, kirjoittaa draamaa käsittelevän osion ja osallistuu tulevan maailmankongressin suunnitteluun.

The World Summit on Culture / Arts in Education 2005

Tärkeä osa Hanasaaren kongressin ohjelmasta oli keskustelu tulevasta maailmankongressista, alustajina Milagros del Corral ja Teresa Wagner (Unesco), Max Wyman (Kanada) ja José Saspertes (Portugali). Kongressin ohjelmaan sisältyy kaikkien jäsenmaiden opetus- ja kulttuuriministerien kokous, jossa heidän tehtävänsä on sopia keinoista taideaineiden aseman vahvistamiseksi sekä ala- että yläasteella samoin kuin opettajankoulutuksessa. Taidekasvatuksen eri alojen asiantuntijat pitävät kongressissa lisäksi käytännön esimerkkeihin perustuvia luentoja, joita asiantuntijoista koostuvat paneelit kommentoivat. Kolmas tärkeä aihe on yhteistyötahojen ja asiantuntijajärjestöjen (IGO, NGO) kokoontumiset ja näiden järjestämät työpajat ja luennot.

Ministeritasoiset alueelliset valmistelukokoukset pidetään 2004–2005 ja itse maailmankongressi vuoden 2005 syyskuussa, johon mennessä loput alueellisten tapahtumien perusteella tehdyt julkaisut ja arvioinnit ovat valmiina.

IDEA, InSEA ja ISME mm. ovat yhteistyössä Unescon ja monien kansallisten Unesco-toimikuntien kanssa suunnittelemassa ja toteuttamassa maailmankongressia, jonne kutsutaan noin 1000 osanottajaa.

Lisätietoa ja raportteja:

Unescon julkaisusarjassa "Culture/Art in Education" ovat jo ilmestyneet Afrikan, Lati-
nalaisen Amerikan ja Karibian
sekä Tyynen meren alueellisten
kokousten pohjalta kootut jul-
kaisut ja arabimaiden, Euroopan
ja Aasian vastaavat tehdään
seuraavaksi.

Hanasaaren kongressin raportti
englanniksi mm. FIDEAn (<http://www.fideahomepage.org/kan.htm>) ja Unescon (<http://www.unesco.org/culture/lea>)
sivuilla.

Esittelyt alustajista ja tiivistel-
mät esityksistä on saatavissa
mm. FIDEAsta, tiedustelut säh-
köpostitse osoitteeseen: tintti.karpinen@welho.com.

Kuva: CZAP/ASA, Unesco

3.4 VIESTINTÄ

Unesco ja viestintä – www.unesco.org/webworld

Unescon tavoite viestinnän alalla on rakentaa tietoyhteiskuntaa, joka perustuu tiedon jakamiseen ja kestävän kehityksen yhteiskunnallisten ja eettisten ulottuvuuksien yhdistämiseen. Teknologisten näkökohtien ohella todellinen haaste on ottaa huomioon inhimillinen ulottuvuus ja ns. tietokuilu. Viestintäohjelman ensisijaisena tavoitteena on edistää yhtäläistä pääsyä tiedon lähteille.

Kansainvälinen viestinnän kehitysohjelma IPDC

Professori Ullamaija Kivikuru,
Svenska social- och kommunalhög-
skolan vid Helsingfors universitet

Unescon kansainvälinen viestinnän kehitysohjelma IPDC (International Programme for Development of Communication) perustettiin Yhdysvaltain aloitteesta Unescon yleiskokouksessa vuonna 1980 kohentamaan kehitysmaiden viestintäoloja. IPDC:n perustaminen tähtäsi siihen, että poliittisen väittelyn sijasta ryhdytään konkreettisesti parantamaan kehitysmaiden viestintäoloja. Ohjelmaa johtaa 39-jäseninen hallitustenvälinen hallintoneuvosto, jolla on kokous kerran vuodessa. Käytännön asioita hoitaa ja vuodesta 1999 lähtien myös osin projektien hyväksynnästä huolehtii 8-jäseninen byroo.

Ohjelman hallintoneuvoston 23.
istunto Pariisissa 26.–28.3.2003

IPDC:n hallintoneuvoston (council) istuntoa sävytti alavireinen tunnelma siitä, että uudistus- ja varainhankintayrityksistä huolimatta IPDC:n rahoitus oli jäänyt niukaksi.

Kahden vuoden takainen tilanne ajoi ohjelman n. vuoden mittaiseen uusien hankkeiden jäädyttämiseen. Tänä aikana ohjelman hallitus (byroo),

IPDC:n viime vuonna uudelleen valittu puheenjohtaja Tanskan Torben Krogh ja uudistuksia varten valittu ad hoc -ryhmä koettivat kaikki käynnistää yhtäältä toimintatapojen uudistusta ja toisaalta varainhankintaa. Lisäksi IPDC:n suurin lahjoittaja Norja teetti kesällä ja syksyllä 2002 IPDC:n toiminnasta arvioinnin, jonka raportin se luovutti IPDC:n käyttöön. Norja sai paljon myönteistä huomiota arviointiraporttinsa johdosta. Pohjoismaista Tanska ja Suomi ovat tällä hetkellä hallintoneuvoston jäseniä. Huomioitsijoita oli 16 maasta, viidestä YK-järjestöstä sekä 15 kansainvälisestä järjestöstä ja mediasta. Suomesta kokoukseen osallistuivat yksikön päällikkö Riitta Resch ulkoasiainministeriöstä, pysyvän edustajan sijainen Ari Mäki Suomen pysyvistä edustustosta ja Unesco-toimikunnan jäsen, professori Ullamaija Kivikuru.

IPDC:n hallintoneuvosto oli vuonna 2003 sikäli poikkeuksellinen, että istuntoon ei kuulunut lainkaan temaattista keskustelua (thematic debate) kuten viimeisten 5–6 vuoden aikana on ollut tapana. Osasyynä tähän oli epäilemättä ohjelman rahojen niukkuus ja osin se, että aikataulu oli tiukka, koska uusien projektien hyväksynnässä oli palattu aikaa vievään järjestelyyn, jossa hallintoneuvosto kävi läpi kaikkiaan 42

projektia. Hallintoneuvosto hyväksyi 40 projektia ja lähes kymmeneen pyydettiin tarkennuksia.

Projektin hyväksynnän ja ohjelman talouden tarkastelun lisäksi IPDC:n tämänkertaiseen hallintoneuvoston istuntoon kuului ohjelman perustekstien uudistuksen valmistelu. Unescoa istunnossa edusti apulaispääjohtaja Abdul Khan, mutta viimeisenä kokouspäivänä myös pääjohtaja Koïchiro Matsuura puhui hallintoneuvoston jäsenille. Apulaispääjohtaja Khan korosti IPDC:n jo tehtyjen ja suunnitteilla olevien uudistuksen perinpohjaisuutta, projektien valmistelussa erityisesti alueellisten asiantuntijoiden osuutta ja evaluoinnin tehostamista. Khan korosti, että myös IPDC:n "menestystarinoita" kannattaisi markkinoida nykyistä tuntuvasti tehokkaammin. IPDC:n taloudellinen tilanne on heikko, mutta jonkin verran varoja siirtyi vuodelle 2003 edellisvuodelta. Apulaispääjohtaja ilmoitti erityisesti iloitsevana, että Suomi on palannut IPDC:n tukijoiden joukkoon parin vuoden tauon jälkeen. Khan katsoi, että IPDC:n tavoitteet ovat samat kuin YK:n Vuosituhattulistuksen, joten ohjelma on ajankohtaisempi kuin koskaan.

Puheenjohtaja Torben Krogh totesi puheessaan, että IPDC ei ole vaikeuksineen yksin. Viestintäalan monenväliseen kehitysyhteistyöhön sijoitetut varat ovat supistuneet kautta linjan, kun taas bilateraaliapu on kasvanut. Silti seuraavat kaksi vuotta ovat IPDC:lle elintärkeitä: nii-

den aikana ohjelman on osoitettava maailmalle, että se haluaa uusiutua ja pystyy siihen. Krogh vakuutti, että sekä ohjelman johto että sihteeristö ovat hyvin tietoisia "etsikkoajasta" ja pyrkivät toimimaan sen edellyttämällä tavalla.

Kokouksen yleiskeskustelu toisti useammalta aikaisemmalta vuodelta tuttua kaavaa: projekteja esiteltäessä ja niistä päätettäessä ns. Etelä oli aktiivinen, kun taas avunantajat rupeivät puhumaan sitten, kun yleiskeskustelussa siirryttiin keskustelemaan IPDC:n tilasta. Useimmat puhujat ilmoittivat yhtäältä tukevansa Norjan luovuttamaa arviointiraporttia ja toisaalta arvostavansa sitä, että IPDC:n johto on ryhtynyt uudistustyöhön. Useat maat antoivat tukensa tiiviimmälle yhteistyölle IFAPin (International Programme for Information for All) kanssa.

Norjan arviointiraportti

Norjan IPDC-arviointiraportin ovat laatineet Kristin Skare Orgeret ja Helge Rønning Oslon yliopistosta. Kirjoittajat korostavat raportissa, että IPDC:n tavoite sopii hyvin Norjan kehitysyhteistyön tavoitteisiin – viestintä ja media ovat tärkeitä demokratian vahvistajia. Luonnollista on, että Norja IPDC:n yhtenä suurimmista tukijoista haluaa selvittää, olisiko sen tuntuva panos IPDC:lle voitu käyttää tehokkaammin demokratian edistämiseksi esimerkiksi kahdenvälisen avun kautta. Arvioitsijat totesivatkin raportissaan, että IPDC:n hallinto tuntuu mutkikkaalta ja ras-kaalta, eikä kohdennus olennaisiin

asioihin ole ollut tehokasta. Ennen kaikkea projektien arviointijärjestelmää tulisi muuttaa.

Norjalaisarvio korosti myös, että IPDC:n projektien valintaa ja arviointia voisi parantaa ja ammatillistaa, vaikka kehitystä on jo jonkin verran tapahtunut tähän suuntaan. Yhteistyötä Information for All -projektin kanssa olisi syytä tiivistää, silti erilaiset profiilit selkeästi säilyttäen. IPDC:n ominta aluetta ovat mediaan liittyvät hankkeet.

Arviointiraportti asettuu tuke-maan IPDC:n ad hoc -ryhmän joulukuussa 2001 muotoilemaa seitsemää uudistusehdotusta, jotka koskivat työtapojen parantamista erityisesti suhteessa projektien hyväksyntään, moratoriota, varainkeruun tehostamista, selkeästi asetettuja prioriteetteja, hallintoneuvoston ja byroon jäsenmääriä, arviointia ja projektiehdotusten esittämistä. Tämän lisäksi arvioitsijat ehdottavat vielä vahvemmin, että projektien käsitte-lyä täytyy ammatillistaa ja lopullisen hyväksynnän tulee tehdä jokin muu elin kuin hallintoneuvosto. Arvioitsijat ehdottivat, että Norja jatkaisi IPDC:n tukemista vielä ainakin pari vuotta (2003, 2004), joiden kuluessa IPDC todistaisi olevansa uudistustensa kehittämisessä ja täytäntöönpanossa tosissaan.

Unescon yleiskokous hyväksyi julistuksen digitaalisen perinnön säilyttämisestä.

Digitaalisen perinnön säilyttämistä pidettiin yleisesti hyvin tärkeänä, minkä vuoksi ehdotus sai yleiskokouksen puheenvuoroissa lähes varauksettoman kannatuksen.

Suomi katsoi, etteivät julistuksen yhteydessä julkaistut ohjeet (Guidelines) digitaalisen aineiston pysyvistä säilyttämisestä ottaneet huomioon digitaalisen aineiston koko kenttää, vaan että ohjeet painoutuivat liian suuressa määrin yksinomaan kirjastojen kysymyksiin. Sen vuoksi arkistojen ja museoiden digitaalisen perinnön kysymyksiä tulisi jatkossa käsitellä laajemmin. Myös kehitysmaiden erityiset tarpeet tulisi paremmin ottaa huomioon.

Useissa puheenvuoroissa korostettiin tarvetta liittää digitaalisen perinnön säilyttäminen osaksi yleistä pyrkimystä turvata kulttuuriperinnön säilyminen. Toimenpiteillä on kiire, sillä jo nyt on menetetty suuri määrä tärkeää sähköisessä muodossa olevaa aineistoa.

Julistuksen todettiin olevan merkittävä osa Tietoyhteiskunnan huipputaloustutkimus -prosessia (WSIS). Analoginen aineisto on jo sisällytetty muihin Unescon ohjelmiin, minkä vuoksi digitaalisen aineiston säilyttämistä koskevassa julistuksessa sitä ei katsottu tarvittavan erikseen ottaa huomioon. Julistus hyväksyttiin ehdotetun kaltaisena.

Julistus digitaalisen perinnön säilyttämisestä (englanniksi, 2003): http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=17721&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Unescon Information for All -ohjelma pyrkii edistämään keskustelua ja toimenpiteitä tiedon säilyttämiseksi ja sen piiriin pääsyyn mahdollistamiseksi kehittyvässä globaalissa tietoyhteiskunnassa. Ohjelman erityisiä painopisteitä ovat informaatio- ja viestintäteknologian kehityksen eettiset, oikeudelliset ja yhteiskunnalliset vaikutukset, ja se pyrkii toimimaan viitekehyksenä alan kansainväliselle yhteistyölle. Uudella Information for All -ohjelmalla on myös tärkeä asema Unescon EFA-prosessissa, ajatusten

ja tiedonvaihdon varmistamisessa ja kansojen välisen vuorovaikutuksen lisäämisessä. Se toimii samalla yhtenä WSIS-prosessin (World Summit on the Information Society) välineenä.

Hallitustenvälisen neuvoston 2. istunto Pariisissa 22.–24.4.2003

Unescon vuoden 2001 yleiskokouksessa perustettu IFAP-ohjelma oli edennyt toisessa istunnossaan edellisvuoden alkuharjoituksista. Silti Information for All -ohjelman käsite oli edelleen venyvä. Suomi

oli aiemmin ehdottanut Unescon viestinnän kehitysohjelman IPDC:n ja IFAP-ohjelman tiiviimpää yhteistyötä ja jopa yhdistämistä, mm. edellä kuvatussa maaliskuisessa IPDC-neuvoston istunnossa. Keskustelua käytiin myös tästä aiheesta, erityisesti Saksan aloitteesta, mutta konkreettisesti asia ei edennyt.

Suomesta osallistui tarkkailijana IFAP-ohjelman hallitustenvälisen neuvoston toiseen varsinaiseen istuntoon Unesco-toimikunnan esityksestä sisältöjohtaja Harri Saukkomaa (Yhtyneet Kuvalehdet) ja erityisneuvonantaja Satu Heikkinen (OPM/KAS).

Kokouksen asiat ulottuivat äärimmäisen käytännöllisistä asioista (tietoteknisen välineistön kierrätys kehitysmaihin) äärimmäisen maailmoja syleileviin käsitteellisiin keskusteluihin tietoyhteiskunnan (information society) ja tietämysyhteiskunnan (knowledge society) suhteista. Yllättävän pienet asiat kirjoittivat tuntien keskustelun, vaikka tämänvuotista kokousta eivät enää täyttäneet menettelytapoihin liittyvät kysymykset. Tosin joidenkin asioiden kohdalla kyseltiin edelleen neuvoston mandaattia ja menettelytapojen selkeyttä – epäselvyyksiä aiheutti mm. mitä neuvostolta eri asiakohdissa toivotaan ja miksi asia on tuotu sen käsittelyyn.

Kokouksen avannut Unescon pääjohtaja Koïchiro Matsuura otti vahvasti kantaa käsitteen 'knowledge society' puolesta. Hän myös siteerasi, suomalaisten iloksi, professori Ullamaija Kivikurun näkemyksiä siitä, että tietoyhteiskunta ei todellakaan tarkoita yhteiskuntaa, joka olisi vain täynnä tietokoneita ja muuta tekniikkaa.

Länsiryhmästä neuvoston jäseniä ovat Kanada, Ranska ja Ruotsi (2001–2003) sekä Saksa ja Espanja

(2001–2005). Suomen tarkkailija-edustaja (Harri Saukkomaa) käytti puheenvuoron, jossa korostettiin Suomen näkemyksiä tekijänoikeuskysymyksissä ja tuettiin myös Tanskan näkemystä yksityisen sektorin merkityksestä Information for All -ohjelman toteuttamisessa.

Tietoyhteiskunta- huippukokous WSIS (World Summit on the Information Society)

Lähetystöneuvos Timo Heino, ulkoasiainministeriön edustaja Unesco-toimikunnassa

Kansainvälinen televiestintäliitto (ITU) järjesti YK:n tuella tietoyhteiskuntaa käsittelevän huippukokouksen ensimmäisen osan Genevessä joulukuussa 2003. Edistyneenä tietoyhteiskuntana Suomi osallistui aktiivisesti konferenssin valmisteluihin

Suomen eri tahoista koottua valtuuskuntaa konferenssiin johti tasavallan presidentti Tarja Halonen ja varapuheenjohtajina olivat liikenne- ja viestintäministeri Leena Luhtanen ja ulkomaankauppa- ja kehitysministeri Paula Lehtomäki. Huippukokoukseen osallistui mm. Unesco-toimikunnan jäsen, kansanedustaja Jutta Urpilainen.

Suomen kannalta konferenssi saavutti tavoitteensa ja siinä hyväksyttiin julistus tietoyhteiskunnassa sovellettavista periaatteista sekä toimintasuunnitelma. Vaikeiden neuvotteluiden jälkeen saatiin aikaan tietoyhteiskuntien kehittämiseksi ensimmäiset globaalit raamit, joiden avulla voidaan vauhdittaa tietoyhteiskuntien kehittämistä ja YK:n vuosituhannen tavoitteiden saavuttamista.

Huippukokouksen aihepiiri laajeni hyvin kattavaksi, siinä ei keskitytty yksinomaan tieto- ja viestintäteknologian levittämiskysymyksiin. Julistuksen periaatteissa yleistavoitteeksi asetetaan ihmiskeskeisen tietoyhteiskunnan luominen ihmisoikeuksien ja sananvapauden perustalle. Tämän toteuttaminen vaatii laaja-alaista politiikkaa, jotta palvelut saadaan kaikkien ihmisten saataville. Tämä puolestaan edellyttää yhteiskuntapolitiikan kaikkien lohkojen sovitamista yhteen kunnianhimoisten tavoitteiden toteuttamiseksi. Vuoteen 2015 mennessä on esimerkiksi kylät, koulut, sairaalat, virastot ja kirjastot saatava kytkettyä tietoverkkoihin ja tuolloin pitäisi tietoteknologian olla yli puolelle maailman väestöstä ulottuvilla.

Valtioiden ja hallitusten päämiehet hyväksyivät myös toimintasuunnitelman, joka 160 suosituksen voimalla kirjaa sen, miten periaatteita ryhdytään toteuttamaan. Niistä lähes puolet kytkeytyvät Unescon toimialaan. Nämä koskettavat ennen muuta pääsyä tiedon lähteille, koulutusta, kulttuuria ja kielten monimuotoisuutta sekä paikallista sisällön tuotantoa, tiedotusvälineitä ja sananvapauskysymyksiä.

On selvää, että jatkossa Unescolla tulee olemaan tärkeä rooli valmistauduttaessa marraskuussa 2005 Tunisissa pidettävään huippukokouksen toiseen osaan. Genevessä päätettiin, että YK-järjestelmä ryhtyy tekemään linjauksia käytännössä, mutta mitään tarkempaa työnjakoa järjestöille ei annettu. Tietoyhteiskuntapolitiikka on noussut pysyvästi kansainväliselle agendalle ja Unescon haasteena on luoda tarvittavat ohjelmat oman alansa tavoitteiden toteuttamiselle. Suomi ja Unesco-toimikunta tulevat olemaan jatko-työssäkin aktiivisesti mukana.

Media ja konflikti -seminaari lehdistönvapauden päivänä 3.5.2003

Suomen Journalistiliitto, Suomen Unesco-toimikunta ja Suomen PEN järjestivät seminaarin Media ja poliittinen konflikti Unescon julistamana lehdistönvapauden päivänä 3. toukokuuta 2003. Seminaariin oli kutsuttu kaksi israelilaista ja kaksi palestiinalaista toimittajaa. Palestiinalaisen toimittajan Nabil Khatibin osallistuminen peruuntui, sillä hän ei saanut tarvittavaa matkustuslupaa.

Tervetuliaispuheenvuorossaan seminaarin puheenjohtaja, Suomen Unesco-toimikunnan jäsen professori Ullamaija Kivikuru kertoi, että suomalaisuimittajat eivät ole aikaisemmin nähneet tarvetta erityisesti juhlia lehdistönvapauden päivää. Tänä vuonna tuntuu kuitenkin, että kysyntää lehdistönvapauden päivälle on, johtuen Irakin sodan aiheuttamasta tilanteesta ja toimittajakollegojen kohtaloista ja työskentelyolosuhteista siellä.

Erytisneuvonantaja Elisabeth Rehn avasi seminaarin painottamalla median roolia ja valtaa sodassa, niin hyvässä kuin pahassakin, viitaten viime vuonna julkaistuun UNIFEM-raporttiinsa "Women, War and Peace". Hän muistutti puheenvuorossaan vanhasta totuudesta: "Ensimmäinen sodan uhri on totuus." Kyse ei ole pelkästään toimittajista vaan median toiminnasta laajemmin. Media voi sodassa käyttää valtaansa eri tarkoituksiin, se voi toimia konfliktin sovittelijana, tulkitsijana tai myötävaikuttajana.

Sananvapaus tarvitsee siis myös rajoituksia väärinkäytöksiin, kuten vihaan lietsomista vastaan. Etelä-Afrikka esimerkiksi kielsi ensimmäisten joukossa perustuslaissaan vihaan yllyttämisen, puheen, joka yllyttää vihaan henkilöä kohtaan mm. ihonvärin perusteella.

Sananvapauden kannalta ongelmallista on myös mediaomistuksen keskittyminen yhä harvempien käsiin. Taloudelliset paineet ovat johtaneet sisällön voimakkaaseen viihteellistymiseen. Esimerkiksi yhdysvaltain joukkoviestinten lähetyksvalinnoissa O.J. Simpsonin kohuoikeudenkäynti ajoi Ruandan sotauutisten edelle. Lisäksi naisten ääni ja naisnäkökulma puuttuvat konfliktiuutisoinnista; naisille on usein siinä varattu uhrin rooli.

Naiset ovat olleet myös Irakin sodan uutisoinnissa vähemmistössä ja Rehn totesikin seminaarissa, että rauhanneuvotteluissa eri etnisten ryhmien edustajat ovat usein mukana, mutta naiset eivät. Mikäli ajattelemme, että traditio ja kulttuuri estävät naisia osallistumasta neuvotteluihin tulevaisuudesta, olemme kävelleet "miesten ansaan". Tämän sijasta olisi kuljettava kohti kestäväää rauhaa keskittämällä huomio naisiin.

Seminaarin lopuksi puheenjohtaja muistutti journalistisen läsnäolon tärkeydestä kirjeenvaihtajainstituution muodossa. Nyt mediaorganisaatioilla ei ole resursseja jatkuvaan läsnäoloon, joten toimittajia lähetetään alueille vain konfliktin syttyessä, jolloin tilanteesta ei enää saa kokonaiskuvaa.

Kokousraportti seminaarista on löydettävissä internetissä osoitteessa: <http://www.minedu.fi/opm/unesco/kokousraportit/2003%20Raportti%20seminaarista%20Media%20ja%20poliittinen%20konflikti.doc>

4. UNESCON YLEISKOKOUS 2003

Unescon jäsenvaltioiden valitsemat edustajat kokoontuvat kahden vuoden välein yleiskokoukseen, joka on järjestön korkein päättävä elin. Yleiskokous päättää järjestön toimintaperiaatteisiin ja yleisiin suuntaviivoihin liittyvistä asioista, mm. ohjelmasta, budjetista ja strategia-asiakirjoista. Yleiskokous käsittelee myös uusien jäsenmaiden hyväksymisen, järjestää hallintoneuvoston ja ohjelmien johtelinten vaalit sekä päättää Unescossa laadittujen kansainvälisten sopimusten ja suositusten hyväksymisestä. Äänestyksissä kullakin jäsenvaltiolla on yksi ääni. Yleiskokous nimittää järjestölle pääjohtajan hallintoneuvoston ehdotuksen perusteella.

Yleiskokouksen istuntojen välillä Unescon korkein päättävä elin on hallintoneuvosto. Yleiskokous valitsee hallintoneuvoston jäseniksi 58 jäsenmaata, jotka edustavat viittä päävaaliryhmää.

Toimikausi on neljä vuotta ja jäsenistä puolet vaihtuu jokaisessa yleiskokouksessa. Hallintoneuvosto kokoontuu vuosittain järjestön päämajaan Pariisiin kevät- ja syys-istuntoon. Yleiskokousvuosina uusi hallintoneuvosto kokoontuu lisäksi järjestäytymisistuntoon välittömästi yleiskokouksen jälkeen. Hallintoneuvosto valvoo ohjelman toimeenpanoa ja budjetin käyttöä sekä mm. valmistelelee yleiskokouksen istuntoja, tekee suosituksia uusien jäsenmaiden hyväksymisestä, pääjohtajan valinnasta ja korkeimpien virkojen täytöstä. Hallintoneuvosto myös seuraa ja kehittää Unescon hallintoa ja henkilöstöpolitiikkaa. Pohjoismaista Islanti on edustettuna hallintoneuvostossa seuraaviin syksyllä 2005 pidettäviin vaaleihin saakka.

Vuosi 2003, yleiskokousvuosi

Suomen Unesco-toimikunta osallistui aktiivisesti mandaattinsa mukaisesti yleiskokouksen valmisteluihin. Pariisissa 29.9.–17.10.2003 järjestetyssä yleiskokouksessa toimikunta oli näin myös johdonmukaisesti edustettuna: toimikunnan 11 jäsenestä yhdeksän kuului Suomen valtuuskuntaan. Toimikunnan varapuheenjohtaja, pääsihteeri Tapio Markkanen valittiin yleiskokouksen tiedekomission (COM III) puheenjohtajaksi, missä ominaisuudessa hän myös toimi yleiskokouksen yleiskomitean jäsenenä.

Suomen yleiskokousvaltuuskunnan puheenjohtajana toimi kulttuuriministeri Tanja Karpela ja varapuheenjohtajina suurlähettiläs, Suomen pysyvä edustaja Esko Hamilo ja kulttuuriasianneuvos, pääsihteeri Zabrina Holmström sekä jäseninä kansliapäällikkö Markku Linna ja tekn. tri Pekka Tarjanne. Valtuuskunnan varajäseninä olivat opetusneuvos Heidi Kuusi, johtaja Jukka Liedes, Suomen Unesco-toimikunnan varapuheenjohtaja, pääsihteeri Tapio Markkanen, johtaja Riitta Resch ja neuvotteleva virkamies Jaana Palojärvi.

Asiantuntijajäseninä olivat erityisasiantuntija Kimmo Aulake, erityisneuvonantaja Satu Heikkinen, lähetystöneuvos Timo Heino, lähetystöneuvos Pia Hillo, professori Riitta Keiski, professori Ullamaija Kivikuru, opetusalan neuvonantaja Heikki Kokkala, kulttuuritoimituksen päällikkö Tuva Korsström, johtaja Johanna Maula, dosentti Tuomo Melasuo, ulkoasiainsihteeri Ari Mäki, pääjohtaja, valtionarkistonhoitaja Jussi Nuorteva, asiantuntija Petra Packalén, opetusneuvos Jussi Pihkala, suunnittelujohtaja Petri Pohjonen, teatteriohjaaja, Teatterin tiedotuskeskuksen puheenjohtaja Raija-Sinikka

Rantala, dosentti Rauni Räsänen, kouluttaja Tiina Salmio, erityisavustaja Seija Turtiainen ja suunnittelija Hannu Vainonen sekä avustajina Jaana Heikkilä ja Marja Richard Suomen pysyvästä edustustosta ja sihteerinä kansainvälisen vaihdon sihteeri Aila Rapeli.

Yhteispohjoismainen valmistautuminen yleiskokoukseen tapahtui mm. pohjoismaisten Unesco-toimikuntien kokouksessa elokuun lopussa 2003 Ruotsissa, missä sovittiin alustavista kannanotoista ja hallintoelinten pohjoismaisista ehdokkaista. Yleiskokouksen aikana Tanska vastasi parikertaa viikossa pidettyjen pohjoismaisten kokousten koordinoinnista ja puheenjohtajuudesta. Tanskalla oli myös vastuu yleiskokouksessa pidetyn pohjoismaisen vastaanoton järjestelyistä.

Yleiskokouksen keskusteluista ja päätöksistä

Yleiskokousta pidettiin yleisesti erittäin onnistuneena. Yleiskokouksessa nousivat esiin sekä suuret odotukset Unescoa kohtaan että huolestuneisuus ajankohtaisista tapahtumista mm. Afganistanissa ja Irakissa. Kokouksen erityisen keskeisiin asiakokonaisuuksiin kuuluivat muun muassa Yhdysvaltain paluu Unescoon 18 vuoden poissaolon jälkeen, hallintoneuvoston suosituksen mukainen päätös reaalikasvuisesta budjetista kaudelle 2004–2005 sekä yhteisymmärryksen löytäminen Lähi-itää koskevissa päätöslauselmissa.

Yleiskokous hyväksyi ihmisen geneettistä tietoa koskevan julistuksen ja päätti aloittaa yleismaailmallisen bioetiikkaa koskevan normiston laatimisen. Samoin yleiskokous hyväksyi aineetonta kulttuuriperintöä koskevan yleissopimuksen ja päätti ryhtyä valmistelemaan kulttuurista

moninaisuutta koskevaa yleissopimusta. Lisäksi kokouksessa hyväksyttiin suositukset monikielisydestä ja yleisestä verkkoon pääsystä sekä julistukset digitaalisen kulttuuriperinnön suojelemisesta ja kulttuuriperinnön tahallisuudesta. Asiakohtien käsittelyssä oli varsin vahvasti mukana tietoyhteiskuntahuippukokous WSIS, pari kuukautta yleiskokouksen jälkeen alkanut tietoyhteiskuntaa koskeva huippukokous, jonka ensimmäinen osuus järjestettiin Genevessä joulukuussa 2003 ja toinen osuus pidetään Tunisissa marraskuussa 2005.

Pääjohtaja Matsuuran uudistuksiin tähtäävät aloitteet saivat yleiskokoukselta laajalti myönteisen vastaanoton. Pääjohtaja sai enimmäkseen kiitosta reformin edistymisestä järjestössä, erityisesti henkilöstöhallinnon ja sisäisen evaluoinnin kehittämistä. Sen sijaan kritiikkiä esitettiin desentralisaation hitaasta etenemisestä ja Unescon kenttätoimistojen vaihtelevista tasoista. Suomi piti tärkeänä, että Unesco puhuu yhdellä äänellä ja että kenttätoimistojen koordinaatio eri sektorien kanssa vahvistuisi. Samoin Suomi rohkaisi kenttätoimistoja entistä tiiviimpään yhteistyöhön muiden YK-toimistojen kanssa. Moni maa toivoi kansallisten Unesco-toimikuntien vahvistamista.

Suuren vaikutuksen kokousvaltuuskuntiin teki Perun presidentti Alejandro Toledo, joka puhuessaan yleiskokoukselle korosti, että "syrjintä, tietämättömyys, köyhyys ja syrjäytyneisyys voivat selvästi heikentää demokratian perusteita. Sopivat välineet näiden vitsauksien voittamiseen ovat kulttuurien välinen vuoropuhelu ja rauhankasvatus". Toledon paljon huomiota saanut puheenvuoro esitti myös ajatuksia kehitysmaiden koulutuksessa tarvittavan avun ja velkaongelman yhdistämisestä sekä sotilasmenojen vähentämisestä. "Globalisaatiokehitys ei ole kestävä, mikäli siihen eivät kuulu köyhät, koulutus, kulttuuri ja teknologia", Toledo totesi.

Samassa tilaisuudessa toinen arvovaltainen puhuja, Ranskan presidentti Jacques Chirac sai paljon huomiota osakseen. Chirac korosti kulttuurisen monimuotoisuuden merkitystä, sen turvaamista ja sen periaatteiden sitomista lakiin tekemällä YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallista julistusta täydentävä yleissopimus. Chiracin mukaan jokaisella maalla tulisi olla oikeus ryhtyä toimenpiteisiin ja ylläpitää tarpeellisia politiikkoja, joilla pyritään turvaamaan ja kehittämään kulttuurista ja kielellistä perintöä. Chirac katsoi Unescon olevan oikea foorumi tieteen etiikkaan liittyvälle keskustelulle, joka voi parhaimmillaan palvella järjestön kaksijakoista tehtävää; yhtäältä puolustaa ihmisarvoa, toisaalta edistää tieteellistä kehitystä. Tiede voisi kansainvälisen sopimuksen voimin jatkaa tiedon tavoittelua entistä varmemmin, selkeiden maailmanlaajuisesti tunnustettujen ja ihmiskuntaa palvelevien eettisten normien pohjalta, Chirac esitti.

Suomen jäsenyyden Unescon ohjelmien johtoelimissä

Yleiskokouksessa järjestettiin vaalit Unescon ohjelmien hallitustenvälisiin johtoelimiin. Suomi oli ehdolla kahteen neuvostoon ja valittiin suuren äänimäärän kera yhteiskuntatieteelliseen MOST-neuvostoon (Management of Social Transformations) ja kansainvälisen viestinnän kehittämishojelman neuvostoon (IPDC). Suomen jäsenyydet jatkuvat vuoteen 2005 saakka kansainvälisessä valtamerikomiteassa (IOC), päämajakomiteassa ja hallitustenvälisessä bioetiikkakomiteassa. Suomi valittiin myös tarkkailijajäseneksi Medical Benefit Fund MBF:n johtokuntaan.

Yleiskokouksen nuorisofoorumi

Suomen osallistujana oli Suomen YK-liiton kouluttaja Tiina Salmio. Nuorisofoorumi järjestettiin kol-

matta kertaa Unescon historiassa ja perustuu mm. Suomen ja Australian Unescon hallintoneuvostossa tekemään aloitteeseen. Foorumi pidettiin juuri ennen Unescon yleiskokousta. Osallistujia oli 104 Unescon eri jäsenmaasta, 22 kansalaisjärjestöstä ja yksi tarkkailijan asemassa olevasta tunnustamattomasta valtiosta.

Nuorisofoorumissa käsiteltiin kolmea eri teemaa nuorten näkökulmasta: makean veden käyttö ja kestävä kehitys, HIV/Aids ja nuoret erityisesti ennaltaehkäisevän koulutuksen tarpeiden kannalta sekä Unescon ja nuorten välisen yhteistyön vahvistaminen. Foorumin tarkoituksena oli valmistella yleiskokoukselle suosituksia sisältävä raportti, jotta nuorille tärkeät asiat huomioitaisiin yleiskokouksessa.

Eri maiden delegaatit olivat valmistautuneet hyvin eri tavoin

riippuen heidän mahdollisuuksistaan perehtyä tausta-aineistoon Internetissä, kansallisten Unesco-toimikuntien valmisteluista ja nuorisodelegaattien omasta aktiivisuudesta ja perustiedoista. Suomen Unesco-toimikunta toimi tiiviissä yhteistyössä Suomen edustajan kanssa ja toimitti runsaasti tietoa käsiteltävistä teemoista ennen Nuorisofoorumia. Foorumi päättyi plenaari-istuntoon, jossa käsiteltiin loppuraportti.

Nuorisofoorumin loppuraportti sisälsi useita konkreettisia suosituksia. Raportissa todetaan nuorten olevan keskeisessä asemassa mm. makean veden hallinnassa, ja että heidän tietojaan ja taitojaan vesikysymyksestä tulisi kehittää. Vesipulan todettiin lisäksi olevan myös yhä useamman konfliktin syy tai osatekijä. Siten rauhankasvatukseen sekä esim. veden käytön valistukseen tulisi panostaa yhteistyön edistämiseksi ja konfliktien ehkäisemiseksi. HIV/Aids -ongelman

käsittely nähtiin tärkeänä, ja työryhmät käsitelivät sitä monipuolisesti. Ongelman leviämisen ehkäisemisessä tulisi huomioida eri alueiden tarpeet; koulutusstrategioiden ja kampanjoiden suunnittelussa tulisi huomioida mm. paikalliset, alueelliset ja kulttuurilliset lähtökohdat. Lisääntymisterveysvalistus, ennaltaehkäisevä kampanjointi ja koulutus, sekä virallinen että epävirallinen, nähtiin ensisijaisen tärkeänä. Nuorisofoorumi esitti myös useita tärkeitä suosituksia koskien Unescon ja nuorison välisen yhteistyön tiivistämistä. Raportissa korostettiin, että kansallisilla tasoilla Unesco-toimikuntien tulisi ottaa nuorisojäseniä mukaan toimintoihinsa esimerkiksi sisällyttämällä nuoria toimikuntiin, konsultoimalla nuorisoedustajien kanssa asiakysmyksistä ja ottamalla nuoret mukaan päätöksentekoon.

Yleiskokouksen sivut löytyvät Unescon internet-sivuilta osoitteessa:

http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=8731&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html

Yleiskokouksessa hyväksytty Unescon ohjelma ja budjetti vuosille 2004-2005, nk. 32 C/5 -asiakirja, löytyy kokonaisuudessaan Unescon kotisivuilta: <http://www.unesco.org>.

Kaikki yleiskokouksen hyväksymät päätöslauselmat löytyvät pdf-tiedostosta: <http://unesdoc.unesco.org/images/0013/001331/133171e.pdf>

5. HYÖDYLLISTÄ LISÄTIETOA UNESCOSTA JA YHTEYKSISTÄ

Suomen maksuosuus ja muu tuki

Suomen jäsenmaksu Unescolle maksetaan opetusministeriön määrärahoista. Vuonna 2003 Suomen jäsenmaksuosuus oli 1 667 737 euroa. Maailmanperintörahasolle maksettiin vuosittaista tukea 17 386 euroa. Suomen vapaaehtoinen, ns. budjetin ulkopuolinen tuki Unescolle suoritetaan ulkoasianministeriön määrärahoista.

Unescon sihteeristö ja harjoittelu Unescossa

Sihteeristöä johtaa pääjohtaja, joka nimittää sihteeristön muun henkilökunnan. Vuonna 1999 kuusivuotiskaudeksi valittu pääjohtaja Koïchiro Matsuura on virkakaudellaan suoraviivaistanut ja keventänyt sihteeristön rakennetta vastaamaan paremmin Unescon ohjelmaprioriteetteja. Unescon sihteeristössä ja kentällä työskentelee noin 2 000 henkilöä.

Unescoon on mahdollista päästä palkattomaan harjoitteluun 1–3 kuukaudeksi (Individual Internships Programme). Harjoittelu on tarkoitettu jatko-opiskelijoille, tutkijoille ja virkamiehille. Hakemuslomakkeen tilausohje löytyy Unescon verkkosivuilta. Lisätietoja Unescon viroista ja harjoittelusta: <http://www.unesco.org/joining/index.shtml> <http://www.unesco.org/general/eng/about/interne.shtml>

Suomalaiset Unescossa

Vuonna 2003 Unescon sihteeristössä ovat työskennelleet Katja Konkola henkilöstövirkamiehenä henkilöstöosastolla, Eero Porko hankintavirkamiehenä kasvatusektorilla (Oil for food -ohjelma), Tarja Turtia apulaisohjelma-asiantuntijana viestintäsektorilla, Tiina Greggilä-Jouini toimistotyöntekijänä viestintäsektorilla, Ulla Kalha konsulttina kasvatusektorilla, Tarja Virtanen viestintäasiantuntijana Unescon New Delhin kenttätoimistossa ja alueellisessa viestintäsektorin toimistossa, Anssi Yli-Hietanen kassanhallinta- ja maksuliikenneosaston päällikkönä (Division of the Comptroller), Antti Kuusi media-asiantuntijana ensin sihteeristössä elokuussa 2003 ja Unescon Ramallahin toimistossa joulukuusta 2003, sekä Katja Frostell johdon assistenttina Unescon tilastoinstituutissa Montrealissa. Apulaisasiantuntijoina ovat toimineet Marjaana Kokkonen maailmanperintökeskuksessa, Soila Väisänen henkilöstöosastolla, Pirjo Matero tiedesektorilla sekä Tove Ekman kasvatusektorilla Dakarin seurantayksikössä. Annukka Lipponen työskenteli tiedesektorilla 1.2.2003 lähtien Young Professionals -ohjelmassa nimikkeellä Assistant Programme Specialist.

Vuonna 2003 harjoittelijoina Unescon sihteeristössä työskentelivät Merja Rousi tietoyhteiskuntasektorilla (17.2.–17.4.) ja Maria Pia Becker tasa-arvoasiain sektorilla (1.6.–31.7. ja 1.11.–9.6.2004).

Pysyvä edustusto

Suomen pysyvänä edustajana Unescossa on toiminut suurlähettiläs Esko Hamilo. Edustustossa ovat lisäksi työskennelleet pysyvän edustajan sijaisena ulkoasiainsihteerit Ari Mäki, sihteerit Marja Richard sekä harjoittelijana Jaana Heikkilä ajalla 1.9.–30.11.2003.

VALTIONEUVOSTON ASETUS SUOMEN UNESCO-TOIMIKUNNASTA 1262 / 2002

Annettu Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Valtioneuvoston päätöksen mukaisesti, joka on tehty opetusministeriön esittelystä, säädetään 11 päivänä kesäkuuta 1999 annetun perustuslain 119 §:n nojalla:

1 §

Suomen ja Yhdistyneiden Kansakuntien kasvatusta-, tiede- ja kulttuurijärjestön, jäljempänä Unesco, välisten yhteyksien hoidossa avustaa opetusministeriötä Suomen Unesco-toimikunta, joka toimii Unescon Suomen puolesta 10 päivänä lokakuuta 1956 allekirjoitetun perussäännön mukaisena kansallisena neuvonantajana asiantuntijatoimikuntana ja yhteistoiminta-elimänä.

2 §

Unesco-toimikunnan tulee antaa opetusministeriölle ja valtioneuvostolle lausuntoja ja tehdä aloitteita asioista, jotka koskevat:

- 1) toimenpiteitä, jotka aiheutuvat Unescon yleiskokousten ja hallintoelinten sekä Unescon järjestämien kansainvälisten kokousten ja neuvottelujen päätöksistä ja suosituksista Suomessa;
- 2) Unescon toimintaan liittyviä muita laajakantoisia ja periaatteellisia kysymyksiä;
- 3) Suomen edustusta Unescon yleiskokouksissa ja hallintoelimissä sekä sen järjestämissä kokouksissa ja neuvotteluissa;
- 4) muita Unescon toimialoja koskevia kansainvälisen yhteistyön kysymyksiä, jotka opetusministeriö määrää toimikunnan käsiteltäviksi; sekä
- 5) Unescon päämäärien ja toiminnan tunnetuksi tekemistä.

3 §

Unesco-toimikunnan tulee vuosittain tehdä ehdotus toimintasuunnitelmaksi ja antaa kertomus edellisen vuoden toiminnasta.

4 §

Valtioneuvosto kutsuu Unesco-toimikuntaan puheenjohtajan. Lisäksi valtioneuvosto kutsuu toimikuntaan enintään yksitoista muuta jäsentä, joiden tulee edustaa Unescon toiminnan eri aloja.

Toimikunta valitsee keskuudestaan varapuheenjohtajan. Jäsenten lisäksi opetusministeriö kutsuu toimikuntaan, sita ensin kuultuaan, tarvittavan määrän asiantuntijoita. Opetusministeriön ja ulkoasiainministeriön edustajilla on oikeus olla toimikunnan kokouksissa läsnä ja heillä on niissä puhevalta.

5 §

Unesco-toimikunta kokoontuu kokouksen puheenjohtajan kutsusta ja on päätösvaltainen, kun kokouksen puheenjohtajan lisäksi viisi muuta jäsentä on saapuvilla. Äänestettäessä asiat ratkaistaan yksinkertaisella äänten enemmistöllä. Äänten mennessä tasan ratkaisee kokouksen puheenjohtajan ääni.

6 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajan ja jäsenten toimiaika on neljä kalenterivuotta kerrallaan. Jos puheenjohtaja tai jäsen eroaa kesken toimikauden, kutsuu opetusministeriö hänen tilalleen uuden puheenjohtajan tai jäsenen jäljellä olevaksi toimikaudeksi.

7 §

Unesco-toimikunnan sihteeristötehtävistä vastaa opetusministeriö. Toimikunnan pääsihteerinä toimii opetusministeriön määräämä virkamies, joka hoitaa tehtävää virkatehtävänä.

8 §

Unesco-toimikunta voi asioiden valmistelua varten asettaa työvaliokunnan.

Toimikunta voi järjestäytyä tehtäviensä, Unescon ohjelmien ja toimialojen kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla jaostoihin tai työryhmiin, joiden puheenjohtajat toimikunta valitsee. Unesco-toimikunnalla on oikeus käyttää toimikuntaan kuulumattomia asiantuntijoita.

9 §

Unesco-toimikunnan puheenjohtajalle, jäsenille ja sihtee-reille sekä asiantuntijoille voidaan suorittaa kokouspalkkiota ja matkakustannusten korvausta opetusministeriön määräysten mukaan.

10 §

Tämä asetus tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2003. Tällä asetuksella kumotaan Suomen Unesco-toimikunnasta 11 päivänä maaliskuuta 1966 annettu asetus (163/1966) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen. Ennen asetuksen voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin. Helsingissä 19 päivänä joulukuuta 2002

Kulttuuriministeri *Kaarina Dromberg*

Vanhempi hallitussihteeri Fredrik Forsberg

YHTEYSTIEDOT

Suomen Unesco-toimikunta
Opetusministeriö
Kansainvälisten asiain sihteeristö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO
Puh. 09-160 04, fax 09-1607 6980
Sähköposti: unesco@minedu.fi
<http://www.minedu.fi/opm/unesco>

UNESCO
7, place de Fontenoy
F-75352 Paris 07 SP
fax +33-1-44 49 06 92
<http://www.unesco.org>

Kuva: Jonquières, Alberto / Unesco

DOKUMENTAATIOKESKUKSET

Archives (BSS/AM)

Tel. (33-1) 45 68 19 50/55

E-mail: archives@unesco.org

Costal Areas and Small Islands

Tel. (33-1) 45 68 39 34

E-mail: c.nollet@unesco.org

Communication

Tel. (33-1) 45 68 42 67

E-mail: n.nguyen-van@unesco.org

Culture

Tel. (33-1) 45 68 43 43

E-mail: culture.doc@unesco.org

Education

Tel. (33-1) 45 68 10 29

E-mail: sdi@unesco.org

Information et Informatics

Tel. (33-1) 45 68 55 82

E-mail: g.mensah@unesco.org

Information about Unesco

Tel: (33-1) 45 68 16 81

E-mail: p.morel-vasquez@unesco.org

Library

Tel. (33-1) 45 68 03 56

E-mail: library@unesco.org

MAB - Man and the Biosphere

Tel. (33-1) 45 68 40 59

E-mail: mab@unesco.org

Natural Sciences

Tel. (33-1) 45 68 40 17

E-mail: p.murugaiyan@unesco.org

Oceanography

Tel. (33-1) 45 68 39 82

E-mail: p.boned@unesco.org

Photo Library

Tel. (33-1) 45 68 16 91

E-mail: photobank@unesco.org

Studio Radio-TV, Archives, Audiovisual

Tel. (33-1) 45 68 00 68

E-mail: studio@unesco.org

Social and Human Sciences

Tel. (33-1) 45 68 38 07

E-mail: dare@unesco.org

Statistics

Tel. (1-514) 343- 68 80

E-mail: uis.resource-centre@unesco.org

Hydrology

Tel. (33-1) 45 68 40 04

E-mail: ihp@unesco.org

World Heritage

Tel. (33-1) 45 68 18 76

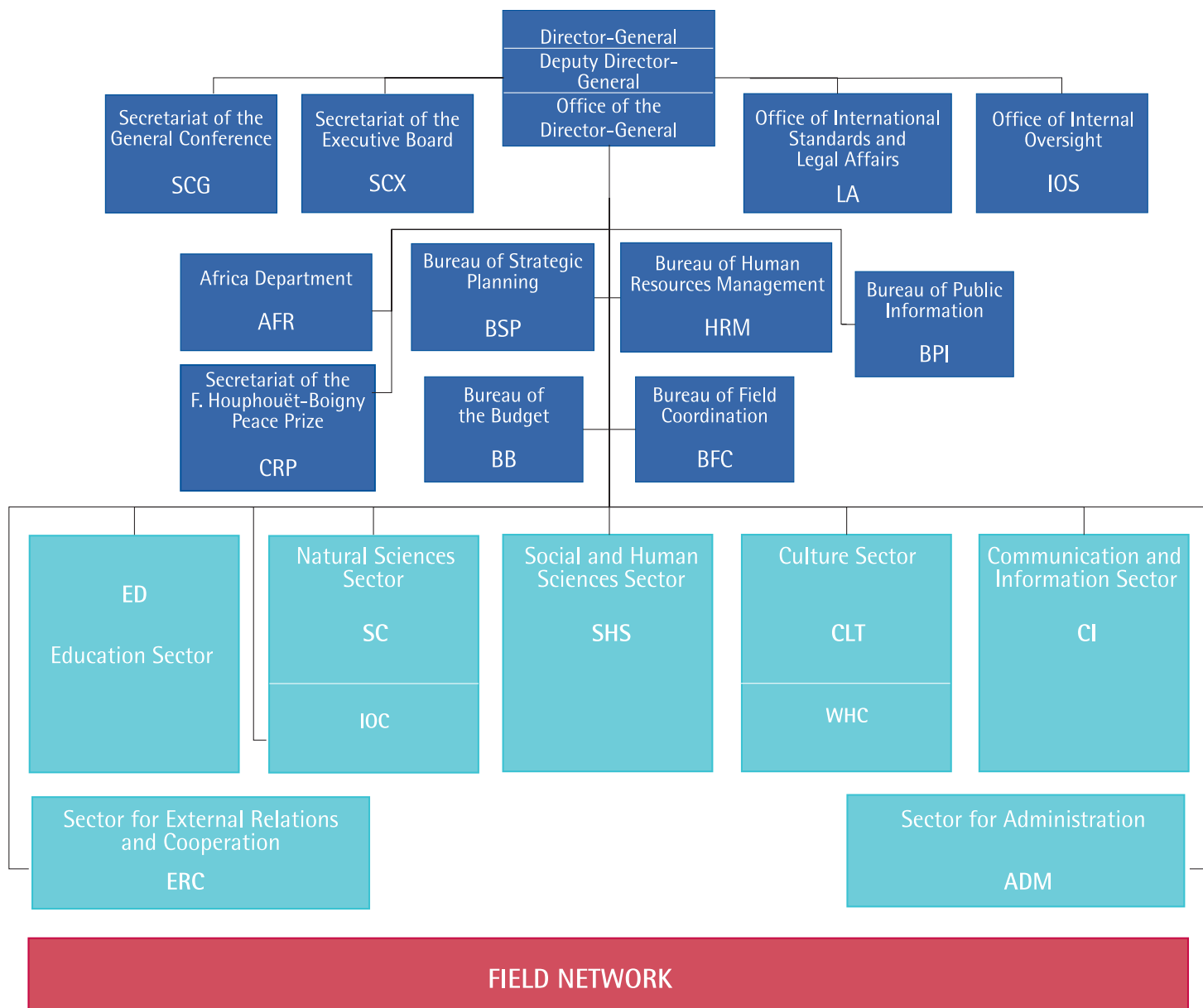
E-mail: wh-info@unesco.org

Youth Coordination

Tel. (33-1) 45 68 16 54

E-mail: ucj@unesco.org

UNESCON SIHTEERISTÖN ORGANISAATIOKAAVIO

Helsinki 2004
Yliopistopaino